II. Évfolyam. 1891. 23. szám.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, VIII, József-körút 44.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Előfizetési föltételek:
Egész évre . . frt 10.—
Fél évre . . . « 5.—
Negyedévre . . « 2.50

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

KIADÓHIVATAL:
Budapest, VIII, József-körút 44.

Hirdetéseket
lapunk számára elfogadnak:
az összes budapesti hirdetési irodák;

Németországban kizárólag
Steiner Adolf hirdetési irodája,
BERLIN és HAMBURG.

Budapest, junius 7.

Mária Terézia.

Egy kedves szójáték gyanánt jelen meg vasárnap Mária Terézia főherczegasszony, Károly Lajos főherczegnek, a presumptiv trónörökösnek felesége a budai vérmezőn, hogy a Mária Terézia-ezred 150 éves jubileumát s benne az 1741-ki eseményeket: a nagy királyné Pozsonyba menekvését és a védelmére felriadó »moriamur«-t megünnepelje velünk.

Az ezred a magyar főváros sorozó kerületéből egészíti ki magát alapítása óta, a budapesti ifjuságot egyesíti zászlója alatt és Budapest házi ezredének jellegével bir. A jubileumot is a főváros törvényhatósága rendezi: alapítványt tesz az ezred nevére, új szalagot ajánl fel zászlajára s a legénységet megvendégeli.

De emlékezetes évforduló e jubileum napja a dinastiára s a nemzetre nézve is. Az uralkodó ház hálás fohászt küldjön a trónok Istenéhez, hogy az 1741-ki nagy megpróbáltatáskor, midőn a porosz király európai koalicióval támadta meg III. Károly leányának örökségét, a szorongatott szép Mária Terézia könyei megindíták a magyar rendeket s a pozsonyi felkiáltás visszhangja gyanánt általános nemzeti fölkelés sietett oltalmazni a lovagias védelemre szorult nő. ügyét. E fegyverkezési mozgalom egyik részlete a most jubiláló gyalogezred felállítása volt, mely a csapatok sorában a 32-ik számjegyet kapta. Viszont a magyar nemzetnek is nagy oka van a népek Istenéhez felfohászkodni, hogy kegyelettel adózva az ősapák lovagias erényének s a trón védelmében a harcztéren tanusított vitézi bátorságuknak, kérjük a Gondviselést, óvja meg nemzetünket oly keserves megpróbáltatásoktól, minők az 1741-ki országos evolucziót II. József és I. Ferencz korának szenvedéseiben követték a hűség és szeretet gyászos viszonzása gyanánt.

Jó előjel a jövőre nézve, hogy annak hitvese, kire az ország koronája néz, ez emléknapot hivatásosan megosztani jön velünk, imáját imánkkal egyesíti. S talán több a véletlennél: a Gondviselés intése szól tán feléje és felénk abból a történeti névből, melyet Magyarország akkori és a leendő királynéja visel, hogy a Mária Terézia név történetünk új korszakában új fénynyel legyen körülövezve, szent kapocscsal egyesítsen koronát és nemzetet, beváltva a nagy tartozásokat, melyekre a vész óráiban 150 év előtt az első kötelezte magát... Jó előjel, hogy a presumptiv trónörökös neje Magyarország fővárosában első nyilvános, mondhatnók bemutató szereplésére azt a napot választotta, melyen őt minden ama nagy tartozásokra emlékezteti.

Arczának nemes vonásai, melyekben az asszonyi báj a jellemerő energiájával egyesül, hódolatra és bizalomra késztetnek. S amikor környezete az ő személyes hajlamairól, nagy műveltségéről és szivjóságáról tanuskodik, mind arra vall, hogy felfogta hivatását, s fel van ékesítve a lélek ama tulajdonságaival, hogy méltón tölthesse be majdan helyét az első Mária Teréziának és királyunk ritka női erényekben kimagasló hitvesének: Erzsébet királyasszonynak.

Származásra a portugal királyi ház ifjabb ágának: a braganzai Miguel herczegek hajtása. Ereiben a bölcs Szász Coburgok s a hős Miguelek vére kering. Harmadik neje Károly Lajos főherczegnek, kivel 1873-ban kelt egybe s két leánynak adott életet. A főherczeg három fia: Ferencz Ferdinánd, Ottó és Ferdinánd Károly neki mostoha gyermekei. Még csak 36 éves, asszonyi szépségének és erélyének teljes virágában áll. Határozott jellemére vall kézirása, melynek vonásai plasztikusan szabályosak, formásak és csaknem férfiasan erőteljesek. Akik a kéz munkájából felismerni tudják az egyént, ez irásból méltán következtetnek kiváló becsvágyra, akarat erőre és szilárd, biztos egyensúlyú karakterre.

Nemzetünk iránt rokonszenvvel viseltetik. Aránytalanul gyorsan megtanulta nyelvünket, történetünket, megfigyelte viszonyainkat, s ennek tanuságául első emlékiratiban, melyeket magyar lap számára irt, így nyilatkozott: *„Megismertem s megszerettem a magyar nemzetet.“*

Rokonszenvének újabb bizonyítéka volt, mikor Nyitrában megvásároltatott egy szép uradalmat s tavaly óta az év egy részét ott tölti férjével, sőt a jószágkezelésben, a kastély udvartartásában személyesen ügyel fel, hogy a tisztikar s az udvari személyzet magyarokból álljon, az ügykezelés nyelve magyar legyen, — ebben a főherczegi kastély megy elől jó példával s valódi szellemi központja máris ama vidék társaséletének. A cselédség nemzeti viseletben jár, a kastély ormán nemzeti zászló leng.

E lelkes és erős akaratu nő valóban akarja is, tudja is folytatni a missziót, mely a 150 év előtti »moriamur« viszonzásául, setét és szenvedésteljes idők sebeinek balzsamául Erzsébet királynét adta e hazának. Az ő szeretete irántunk áldássá válhat a jövőben, meghozhatja

a magyarnak ama régi vágyainak teljesedését, melyeket a mostani viszonyok csak részben valósíthattak: a budavári palotának állandó udvartartáshoz kiépitését, az uralkodóház múzeumaiból a magyar eredetü műkincsek s gyüjteményeknek Budapesten elhelyezését, a fejedelmi reprezentáczió száz és ezerféle nyilvánulásait, s ama kezdeményezések hosszú sorát, melyekkel ily lelkes, becsvágyó és okos fejedelmi hölgy képes csupán a társadalmat áthatni.

Hódolva s szép remények közt köszöntjük a Mária Terézia-ezred ünnepén, a jubiláris zászló avatásakor, s áldást mondunk az imára, melylyel nagy hivatásának ez első, szimbolikus lépésekor a budai vérmezőn a magyarok Istenéhez felfohászkodik.

B. P.

Hegyek között.

Hic mortui vivant
Et muti loquuntur.

Szegény Normafa! A nagy költő halhatatlan mondása nem óvja meg az enyészettől. A mélység fölé meredező hatalmas ágakat kikezdi a szú, tépdesi a vihar és sorra hullanak el a fürész alatt. A százados törzsöknek már csak egyetlen görcsös hajtása van meg, az is korhadt, roskatag, s mintha szédülne, félénken huzódik vissza a meredek lejtőtől. S elközeleg az idő, mikor a Normafa csak fogalom, puszta helynév lesz, mint a »szép juhászné«, és azt a kegyeletes, zápormosta, szerelmesek által össze-vissza karczolt pléhtáblát valami velőtlen, gyönge ákácz törzsére fogják szögezni. A sváb-hegyről arra sétálók pedig mesélni fognak a gyerekeiknek: »Állt itt egyszer egy hatalmas fa, három férfi sem karolhatta át a derekát. A szegény vándor és a gazdag sétáló egyaránt hüvös árnyékot talált alatta, és a kit elnyomott árnyában az álom, tündérmeséket álmodott. A ki éjfélkor, csillagos nyári éjszaka erre járt, láthatta, mint keringnek körülötte vidám tánczban a hegyek tündérei. Most kidőlt már a fa, de a kilátás nagyon szép.«

*

Mint a mágnes, úgy vonzzák a nagy hegytömegek az embereket magukhoz. Egészen fizikai, anyagi vonzás ez, mert a hegyek közé özönlenek azok is, a kiknek a lelkük vak és a szivük siket. A kik a kalendáriumból tudják meg, hogy itt a nyár, és egyszerre, minden átmenet nélkül, kezdenek izzadni és levegő után kapkodni. Kifüstölt, dohos emberek, a kik a kupéban ujságot olvasnak és otthon ingujjra vetkőzve, vajas kenyeret esznek és sört isznak hozzá. Mintha a vaj és kenyér meg a sör nem teremne lent a sikságon is, egymásután szemfényvesztő gyorsasággal fehérlenek ki a sűrű zöldből az uj nyaralók, és a fogaskerekü vasut libeg és zakatol, alig képes elég gyorsan fordulóit megtenni.

Minden este, napi munka után, czéltalan bolyongásra adom magamat. Olyan sajátszerü, jól eső érzés az emberek között megtartani incognitóját, és a legközömbösebb arczkifejezéssel átengedni magamat csapongó álmaimnak. Egy női ruha puha suhogása, egy harangvirágos kalap vagy egy gyereknek éktelen kurjantása elvarázsol messze innen, s midőn föleszmélek, ott találom magamat a Normafa tövében. — Mélységes, imádságos csönd borong a tájon, valami édes, szelid melancholia, mely elragad minden fűszálra, minden falevélre. — A Normafa kalandos, görcsös sudarával olyan rejtélyesen mered reám, mintha az egész táj fölött valami némító, merev varázs lebegne, mely csak éjszaka oldódik fel. A város falai ide fehérlenek sűrű össze-visszaságban, csak a bazilika kupolája villan ki a fölismerhetetlen tömegből, magasan, méltóságosan, és a leáldozó nap fényében kigyullad rajta egy arany pont, a keresztje.

És itt lábam alatt ez a bársonyos lejtő, mely leérve a mélybe, felkuszik ismét a hegy oldalára. Előttem a hullámos, lombos hegydombok és rajtok túl széles szénás veteményes táblák, közöttük finom fehér vonalak és ezeken alig láthatóan mozog néhány katicza-bogár — vagy piros kendős sváb parasztleány! S e csöndes, zöld természet fölött kifeszül az aczélos égbolt, tisztán, derülten, kéken és a zöld hegyláncz hullámos körvonalai behasogatnak ebbe a kész végtelenségbe, hogy szinte párázik tőle a levegő. S én állok a lejtő szélén és mélységesen érzem azt a fájó vágyat, mely Ikarust a felhők közé röpülni késztette, és repülnék én is szilajan, esztelenül a nap felé, ha tudnám is, hogy szárnyaim széjjelolvadnak hevétől, és én lehullok, elveszek a szédületes mélységben. — Csak volna szárnyam, mely szétolvadhatna! . . .

— Mondhatom önöknek, uraim, nem érdemes az Alpesek közé menni. A mi vidékünk itt nagyon csinos, és ha a Svábhegy történetesen Svájczban volna, meg vagyok győződve róla, hogy sokkal többen látogatnák, mint mostan. Csinos, valóban, nagyon kellemes.

Fagyos szentek! — Egy szép fiatal asszony közeleg felém, három nyitottbolt arczu úr társaságában. Szép az arcza, kellemes a hangja, és mégis, mintha az eleven, halhatatlan próza közbe-sikoltott volna egy isteni költemény közé. Egész lelkesedési rohamai vannak, de olyan nyugodtan tekint kisérőire, olyan szeretetreméltó jouros hanglejtéssel ejti ki a szavait, mintha . . . Valóban úrias, világdáma, érti, hogyan kell a vendégeit mulattatni.

De hol is láttam már ezt a hölgyet? . . . Ez a mérsékelt elragadtatás és ez a nyárias, elegáns vörös selyemderék, ez a hideg zuhanyos hatása a beszédének olyan kínos ismerősen érint . . . Eh, ismerem, nagyon jól, az Andrássy-uton lakik káprázatos, izléstelen szalonokban, és tuczatjával látom télen a jégen és nyáron a — svábhegyen.

Az a kék vonal pedig, melyben a hegyhullám a láthatárt szeli, egyre lágyabb, egyre sötétebb lesz. És rajta túl egy mérhetetlen, vakító fehér tükör terül el, világosan, tisztán látom, hogy az egy gyönyörüséges nagy tó, közben egy zöld szigettel. Ezen a tündéri tavon csónakáztam egyszer egy balzsamos, olasz éjfelen, köröskörül felém intettek sűrű zöld olajerdők árnyai, és itt csináltam én első költeményemet. Azóta ez a látomány mélyen a lelkemben él, és ha a Normafa lombján átzuhan az esteli szellő, a láthatárról felém köszönt a Lago Maggiore mélységes kék szeme. És kék szeme volt annak a szőke kis leánynak is, a ki a kert verandájáról a csónakomba vetett egy nyiló nagy piros rózsát és csengőzengő hangon kivánt jóéjszakát.

*

Istenemre, *ezt* a piros derekat már láttam valahol. Egy izzó juliusi napon volt, a Rigi Kulmon. Ezen a hatalmas, csonka kúpon, melynek csodájára jár az egész világ, valóságos modern Walpurgis-ünnepség zsibongott. Tengernyi népségtől hemzsegett a hepe-hupás plateau, ki szinházi látcsővel, ki messzelátóval nézegette a mérhetetlen nyilt láthatárt. A legmagasabb pontjára pedig valami vállalkozó svájczi egy kis filagóriát állított, és mindenki csak ugy tolongott feléje, hogy még hét lábnyival magasabbról tekinthessen le. Köröskörül a felső Svájcz összes

tavai látszanak, kéken, zölden, feketén, tükrükről fölphosphoresceál a reggeli pára s mint finom fátyol borul a termékeny sikságra. Egy páratlan, szemkáprázató látvány, melyben föltárul a természet összes finomsága, gyöngédsége, egy idill, mely megtanítja az embert a madarak nyelvére, s ez a mélység olyan csalogató, olyan közel, olyan puha, hogy szeretné magát átvetni a durva fakorláton és ugyanezen lerepülni a zugó tó gyöngyöző zöld vizébe. Dél felé pedig a teremtés fönséges remetéi, komor, rideg, fehér sorrendben, csillogó ezüst sziklalapjaikkal átragyognak a finom bárányfelhőkön. Egy végtelen sora a szédületes csúcsoknak, egy megkövesedett miszterium, mely előtt az ember áhitattal veszi le a kalapját. A kinek szakadás van a lelkében, az temetkezzék el e rideg, szakgatott óriások hasadékaiban vagy vergődjék föl a legridegebb csúcsra és vessen egy pillantást a mindenségbe. A fölséges, káprázatos látványtól meggyógyul a lelke vagy üdvözülten szédül le havasi sirjába. Manfréd, a mióta láttam a Jungfraut és fogalmam van arról a kétségbeesett gyönyörről, mely az embert a magasba ösztökéli, megértettem a lelkedet és ismerem bűnödet is!

— Valóban nem értem, hogy a legtöbb ember milyen közönyös tud maradni az ily fönséges látványnál. Az angolok hidegek maradnak s a francziák könnyedén csak azt mondják: »Bien joli!« Ah, az érzék a természet szépségei iránt csak a legműveltebb lelkek tulajdona. — Kérem, tessék hozzányulni!

A vörös derék. Sárga kalappal, okos, udvarias tekintettel és azzal a kimagyarázhatatlan lelketlen szeretetreméltósággal nyujtogatja a körülötte álló társaságnak egy kis kosárból a sonkás zsemléket. És nem tud eleget csicseregni, dissertálni és a kezében levő Baedeckerből magyarázgatni: ez a Jungfrau, ez az Eiger, a Mönch, a Finsteraarhorn stb., s az egész társaság beleharapva a sonkás zsömlébe, mély áhitattal tekintett a ködbeboruló óriások felé.

A hátam mögött pedig valaki kaczagott. Megfordultam, nem volt ott senki. Pedig tisztán hallottam, hogy valaki kaczag.

*

Fönséges havas világ! A ti jégpánczéljaitok és iszonyatos szakadásaitok meg nem védelmeznek többé a vörös deréktól. Ma még a Rigi-vasut kupéjában száll kényelmesen a magasba, a honnan aluminium-látcsővel profanizálja misztikus szépségedet, holnap ugyancsak kényelmes ülőhelyzetben viteti magát a legszéditőbb mélységeken keresztül a legfélelmetesebb csúcsig föl. A technika, az egész emberi tudás szolgálatába szegődik ennek az utazó, fenköltlelkü hölgynek és épit neki kényelmes, biztos utat a *Jungfrau* csúcsára is. Ezt a megközelithetetlen havasi tömeget átfurják, mint a szú egy korhadó fatörzset és hiába zúdítja a mélységbe lavináit, gletscherjeit, hiába dühöng szakadékaiban a rejtélyes szélvihar, ez a piros derék fölér a csúcsra, kiveszi gukkerjét és sonkás zsömléit és az ő fölényes, okos szemeivel végig tekint az egész láthatáron. Manfréd és ti többiek, kiket a lét rejtélye e zord magány iszonyai közé kergetett, ezentul itt is — a süvitő jeges havasi szélnél is fagyosabban — arczotokba csap a próza, s a minek kifejezésére hiába keres vonagló lelketek kifejezést, ott ez a szép, sima uri hölgy lekötelező, lelkes mosolylyal rá mondja: »Nagyon szép, elragadó!«

Kóbor Tamás.

Mióta a harisnyakötés kiment a divatból, azóta fokozódik a nyomor és megszünt a családi boldogság.

Az én megváltóm.

Ember valál. Gyarló valál.
Tikkasztó vándor-útadon
Megátkozád a meddő fügefát;
Hogy nem termett, nem adhatott neked
Gyümölcsöt, enyhet, szomjat oltani.

Ember valál. Gyarló valál.
Ott... ott a dicső kinkereszten
Esengtél olcsó, földi életért
S eldobtad volna azt a poharat,
A melyből ittad istenségedet.

Ember vagyok. Gyarló vagyok.
Gyümölcsöt s éltet szomjazom
S itt... itt az inség kinkeresztjén
Eldobnám egy mosolygó életért,
Eldobnám én is ezt a poharat,
A melyben az én lelkem üdvössége:
Az édes eszmény és a kinhalál van.

De te példát mutattál Isten-ember,
Megváltád az én gyarlóságomat.
S Isten nevében, szomorun,
Fölhajtom én is ezt a poharat.

Jékey Aladár.

Jokli.

(Rajz egy szomszéd kis sváb faluból.)

Irta: KISS JÓZSEF.

Csámpás, a kisbiró, lomha léptekkel csoszogott végig a kis sváb falu egyetlen utczáján. Minden tizedik háznál betolta öblös potroha hegyét a tátott pitarajtóba, honnan piros rőzseláng világított ki az esti homályba, és rekedt bömbölő szavával bemondta a napi parancsot, hogy vacsora után lásson el a gazda egy szóra a falu házához.

Nyár derekán volt, a legsürgősebb munkaidőben. Ilyenkor a közigazgatás pihen, a kupaktanács világbékét hirdet egyik vasárnaptól a másikig s a csapszéknél csak a templom üresebb. Annál meglepőbb volt a szándékolt esti tanácskozás mindenkire, legkivált az asszonyokra, kik mindent hamarább szeretnének megtudni.

— Hogy kössenek gúzsba benneteket! Mit akartok az uramtól ilyen öreg este? — berzenkedett Róka törvénybiró tűzről pattant menyecskéje, és egy gyermekfej gombóczczal rátapintott a kisbiró foga hegyére.

— Megvesztetek? — zsörtölődött a kurátorné. — Dehogy eresztem el az uramat! Majd ott nektek kotnyeleskedni éjszakának idején semmiért! Várjátok be a vasárnapot.... Azt mondod, sürgős?.... Ha akarom hiszem, ha nem akarom, nem hiszem ... No, köpd ki hát, Csámpás, mi a baj?... Eszel egy falat sonkát?...

Csámpás stoikus nyugalommal majszolta el a gombóczot, példás önmegadással költötte el a sonkaszeletet és a jámborok lelki békéjével tovább vonszolta hatalmas termetét.

Az utolsó házaknál már nem tudakoltak tőle semmit, nem pörlekedtek vele, de nem is kinálták sem gombóczczal, sem sonkával: mire odaért, már megelőzte a hír, már akkor nemcsak azt tudták, hogy jön; de azt

is, hogy miért jön? Szélvész gyanánt, egy pillanat alatt bejárta a kis sváb falut a szenzáczionális ujság — annyi fölháborodásnak ártatlan oka — hogy a Jokli meghalt!

Ki volt a Jokli?

Mi köze Joklinak a kupaktanácshoz és a kupaktanácsnak Joklihoz?

Ha más ember fia elbucsuzik e világtól, elküldenek a harangozóhoz, az beharangozza; elküldenek a papért, az beszenteli; a sirások megiszszák az áldomást és ráadás fejében megássák a gödröt, eltemetik, azzal punktum. Ki hallotta valaha, hogy ily esetnél a helység szája beléártotta volna magát valamibe?...

— Vannak szabályok és vannak kivételek! — szokta mondogatni a falu tudósa, ezermestere, kuruzslója és baromorvosa, Scheiter Flórián, ki ha olykor ujságlaphoz férhetett, el is olvasta, el is hitte, meg is esküdött minden betüjére és roppant tiszteletben tartott mindent, a mi csak nyomtatás.

Nos, a Jokli minden tekintetben kivétel volt.

Talán nem is érdemli, hogy ilyen nagy feneket keritek a dolgának. Egy hánytvetett, vaskos orru, pihés, megtépett száz esztendős házaló, kilencz-tíz sváb falu divatterjesztő oraculuma, rézgyűrű-, kláris- és pirosítószállítója bizonyára nem salonképes egyéniség. Nem is mint ilyet akarom én bemutatni. Csak egy vonás a Jokli nevezetessége, de ez aztán nem mindennapi.

Jokli sohasem »lakott« — ő mindig csak »tartózkodott«.

Mennyi szívósságot, erőt és türelmet föltételez az, kilenczven—száz évet kihúzni ezen a földön otthon nélkül!

Talán valami titkos arcanummal birt, a mit egyenesen Matuzsálem származtatott reá, arcanummal a búbánat, gond, sanyaruság, szívtelenség, butaság és előitélet ellen? Talán ivott?

Nem; Jokli nem ivott.

Talán — szinte röstellem föltenni — talán bárgyu, buta volt?

Nem. A természet előrelátó, gondos. Hova lett volna Jokli, ha esze nincs? Ellenkezőleg, voltak emberek, például Scheiter Flórián, a baromorvos, kik nemcsak okosnak, de elmésnek is tartották.

Pedig Scheiter Flórián szavahihető ember és nem áll ám szóba minden bolonddal!

Joklival örömest érintkezett.

Megesett olykor, hogy a véletlen összehozta a két férfiut országuton gyalogolva, házelőtti padkán semmittevésben gunnyasztva, ilyenkor megszólitották egymást:

— Hát te még élsz, Jokli?

— Ellenségeim ne éljenek!

— Hanem a batyud fogy ám, Jokli!

— Sebaj, annál könnyebben czipelem.

— Hát a világ soráról mit tartasz?

— Mikor mozog, még bolondabb, mint amikor áll.

A világ sora fölött a két férfiu soha sem tudott megegyezni.

Scheiter Flórián határozottan a modern eszmék embere volt. Ellenezte a köpölyözést és rajongott a gőzfürdőért. Meghonosította falujában a Morison-pilulákat és a vérátömlesztést a tudomány oly magas vívmányának tekinté, mely idők folytán a halál institucióját egészen fölöslegessé teendi. Vasárnaponkint pontosan eljárt ugyan misére, de ezt is inkább méltányosságból, mint meggyőződésből vagy ájtatosságból tevé. A tisztelendő hétköznap partnere volt a filkózásban: a kölcsönösség jól felfogott elvénél fogva, vasárnap Scheiter Flórián a tisztelendőnek assistált.

És e gyakorlat mellett mindketten igen szépen boldogultak.

Jokli más szabásu ember volt.

Ő testestül-lelkestül a régi jó idők híve maradt. Akárhányszor lándzsát tört értök. Ez volt bibéje; mondanók: Achilless-arka; ha attól nem tartanánk, hogy Scheiter Flórián mint katonaviselt ember kizárólagos igényt formálván bajnok elődje sarkára, profanácziónak tekintendi, hogy Achilles sarkát a Jokli sarkához kötöm.

— Te konzerbaczionarius vagy, Jokli, az is maradsz! Rendesen ez az ultimatum fejezte be a vitát a két férfiu közt. Scheiter Flórián ezzel valami szörnyü nagyot vélt mondani. Afféle vörös republikánus ellenzékit értett a konzervativ alatt; Jokli pedig ráhagyta. Nyilván azt hitte, hogy valami áldás.

Pedig azok a krónikás régi jó idők ugyancsak szomorú idők lehettek a Jokli fajtájára.

A budai részen, azon az egész girbe-gurba határon, melyet a tatárjárás után megtelepített sváb nemzetség tisztességesebb náczió hiján elfoglalt, a zsidót meg nem tűrték, ott tanyát nem üthetett, hatósági engedély nélkül huszonnégy óránál tovább nem időzhetett. Förgetegben, záporban, csikorgó fagyban, felhőszakadáskor, ha a huszonnégy óra letelt, előállott a kisbiró és exequálta a törvény paragraphusát:

— Ahasver, kelj fel és menj!

Csakhogy a bibliás szavaknál olykor nyomatékosabb kifejezést is használt; olykor megsuhogtatta a mogyorófapálczát és a mogyorófapálcza ellen nem volt appellatorium.

A mi Joklink nem is appellált soha, kivéve ahoz a legmagasabb forumhoz, mely döntvényeit soha nem szokta indokolni, mert az abszolut igazság nem szorult semmi indokolásra. A magasságos Jehova bölcs és igazságos s a szenvedés, mit ő az emberekre mér, végeredményeiben mindig jóra vezet. Milyen bölcsen rendelte például azt, hogy hét sváb falura jusson egy Jokli, menynyivel bölcsebben, mint ha hét Jokli jutott volna egy sváb falura!

Egyébiránt kötelességünknek tartjuk az ő jó hírneve érdekében e helyütt kinyilatkoztatni, hogy Jokli sohasem jött konfliktusba a törvény közegeivel; a kisbiróval plane igen barátságos lábon állt. Egy-egy legujabb divatu pipakészség, aczél, kova, tapló, olykor egy pár rézgaras megszerezte Jokli számára azt a magán-protekcziót, mely a törvény által elnyomottnak egyetlen fegyvere az emberi szívben meggyökerezett gonoszság ellen.

Mint mondók, hét sváb falu volt az ő istentől rendelt territoriuma. Mindegyikben huszonnégy óráig dominált; mindegyikben volt egy szállója: itt egy pallás, ott egy fészer, istálló, egy kis zugoly, ahol kihúzta az éjszakát. Délután jött és másnap délután ment, oly pontossággal, mint napjainkban a börzei sürgöny. Az asszonyok előre tudták a napot, hogy mikor érkezik, számitottak reá és bizonyos kedvezményekben is részesitették. Megkinálták habart babbal, füstölt orrjával, malaczpecsenyével:

— Nyúlj hát hozzá Jokli, nem harap!

De a Joklinak nem kellett. Ő tudta miért. Hiába mondták neki, hogy ami bemegy nem bűn, csak ami kijön. Jokli nem akarta elhinni.

Sok napijáróra köröskörül nem lakott a Joklinak fajrokona, nem élőlény, kit hozzá valami bensőbb kapocs csatol, aki cselekvéseinek indokát megértse, s akit ő teljesen felfoghatna; hetekig nem érintkezett emberrel, ki rokonszenvező nyájassággal szól hozzá, kivel egy asztalhoz ülhet, ki számára éjszakára vendéghivó puha ágyat vet, s talán épen ezért még szivósabban ragaszkodott Jokli hitének külsőségeihez, szigoruan végezte a kézmosásokat (arczára is több gondot fordíthatott volna!) végigimádkozta az előirt imádságokat és gondolatban egy volt a világ négy tájára szétszórt népével és semmi

kincsért nem követett volna el kihágást, mely e láthatlan szellemi kapcsot lazulni engedi.

Zsidó husvétkor rendesen meghítta a harmadik megyébe valami ismerőse. Ott áhitattal megülte a »rabságból való szabadulás« ünnepét.

»És vigyél minket a jövő évre Jeruscholaimba!« — imádkozá és — ujra visszament a svábok közé.

Komoran, mogorván tette rendes körutját falujában. Nem sokat teketóriázott az emberekkel. Lenézte őket. Visszaadta a kölcsönt a maga módja szerint. A fiatalok incselkedéseire rá sem hederített és az öregekére gorombasággal felelt. Ez imponált. Jokli megszokta már ezt; hanem azért bizonyos nyomott érzéstől nem tudott szabadulni, mig csak a falu utolsó czigányputrija mögötte nem maradt. Mikor künn volt a faluból, a tág mezőn, isten szabad ege alatt, akkor fellélegzett, melle kitágult, komor vonásai megenyhültek, szürke okos szemeibe valami szokatlan fiatal fény szökellt és dudolni kezdett magában fül nem hallott, sajátságos melódiákat — nyilván saját kompozicziói. Az örök, nagy természet nyilt ölén a földönfutó Jokli keblében mintha valami homályos sejtés derengett volna fel arról, hogy van egy igazságosabb törvény, mint az embereké, mely rá a pária bélyegét süté; hogy van egy jog, mely őt sem zárhatja ki a nagy közösségből; hogy ez a föld nem nemzetek, nem nemzedékeké, hanem osztályrészt követelhet belőle mindenki, aki csak itt van, s egyéb jogczím nem kell hozzá, mint amennyi az utszéli kis tücsöké, aki olyan parányi és mégis olyan hangosan csiripel, mintha egyedül volna a világon, s övé volna az egész világ!...

Jokli letette nehéz batyuját az országuti árok mentén a harmatos fűbe és ugy elhallgatta a kis tücsök zenebonáját, mintha értené, s ugy rá-rábólintott bozontos mosdatlan fejével, mintha igazat adna neki!

Hát még az erdő! Mi mindent nem mondott Joklinak az erdő, mikor a delelő nap sugarai elől enyhe, óvó árnyába menekült. Az a hangtalan mély nyugalom, mikor a madár alig meri meglibbenteni szárnyait, s madárdal helyett a lombon átsuhanó, ezer gátba ütköző vándorszellő halkan fel-felmorajlik, oly megnyugtatólag hatott mindig a Jokli kedélyére. Ilyenkor a közösség érzete még jobban erőt vett lelkén s itt megtörtént olykor, hogy annyira felbátorodott, hogy lemetszett egy somfaágat vándorbotul.... S mialatt ő a somfagalyat köröskörül meghántotta fattyuhajtásaitól, fönn az égbe meredő sudarak ágai közt ott botorkált a mókus és okos szemeivel letekintett az ő régi jó ismerőséhez, a Joklihoz és incselkedett vele:

— Zsidó-bidó Jokli, kell-e mogyoró?

És a Jokli meg nem állhatta, hogy hangosan fel ne kaczagjon és maga sem tudta, hogy miért? Föltekintett a fürge mókus után a fára, és órahosszant elnézte játékait. Milyen boldog is az a mókus — gondolá — hogy oly könnyedén szökellhet ágról ágra és nem kell oly nehéz batyut czipelnie a hátán, mint neki!

Ettől a gondolattól Jokli sokáig nem tudott szabadulni.

Egyszer egy öreg vak koldussal találkozott az országuton. Annak a fogatját megvásárolta a Jokli és azontul többé nem járt gyalog. Ki volt boldogabb a Joklinál? Dárius kincsének sem örülhetett volna jobban, mint ahogy annak a rozzant kétkerekü taligának és annak a göthös, rokkant parádés lónak örült. Jokli nem volt sportman. Mit értett ő ahhoz? A taliga szalmáján pompás ülés esett és a Toncsi (igy hitták a szürkét) nagy respektussal viseltetett uj gazdája iránt. A megtestesült alázat volt. Fejét minden lépésnél alábiczczentette, mint mikor a jó pap imádkozik.

Később rájött a Jokli, hogy első két lábára sántit.

Nem sokat törődött vele; ha a Toncsinak ugy job ban tetszik, hát isten nevében, hadd sántitson! S ha incselkedtek a Joklival e miatt, azzal vágta ki magát, hogy az egyenes ember még ritkább! Amivel pedig Toncsi különösen megnyerte gazdája rokonszenvét: az nyilt, őszinte, bátor tekintete volt. Nem ékeskedett ugyan valami kiváló szépségekkel, előbb egy koldus, azután egy házaló zsidó lova volt, de azért le nem sütötte volna tekintetét senki fia előtt, sőt mikor a napba nézett is, akkor is csak fél szemével hunyorgatott.

Idők folytán kiderült, hogy a másik szemére — vak.

De ne vágjunk elébe az eseményeknek.

Mikor Jokli uj készségével első körutját tette kerületében, volt olyan gaudium, hogy még az unokák is megemlegetik. Volt lótás-futás. Összeszaladt hét sváb falu apraja-nagyja, hogy megbámulják a csodát. A sánta ló a tódott-fódott szerszámmal, — az ütött-kopott, léptennyomon nagyot nyekkenő taliga és a megtépázott Jokli önérzetes arcza: — oly sajátszerü harmónia, valami magasabb humor ömlött el e képen, hogy aki látta, meg nem állhatta kaczagás nélkül.

— Be felvitte isten a dolgodat, Jokli! — incselkedtek vele az asszonyok.

— Tegyetek róla — dörmögé Jokli.

— Kölcsön adhatnád neki a magad lőcslábát, mindjárt jobban toporzékolna...

Jokli ugy tett, mintha ezt a czélzást a Toncsi fogyatkozására nem hallotta volna és odább billegtette az utazókészségét.

Hanem ez még csak hagyján! Okos ember nem hederit az asszony-pletykára: hadd trécseljenek; ha megunják, majd abbahagyják; nagyobb baj volt az, hogy a férfiak is kezdték magukat beleártani a Jokli dolgába, sőt a faluházánál, a kupaktanácsban is szőnyegre került az és élénk eszmecserének szolgált alapjául.

Voltak ugyanis tekintélyes tanácsülő férfiak, kik Jokli ezen felszaporodásában veszélyt szimatoltak a közjóra nézve és tamáskodtak benne, ha vajon jog szerint megengedhető-e a Joklinak, hogy lovat, szekeret tartson, nem ütközik-e ez az ország törvényébe?

Okoskodtak pedig ők ilyeténképen:

A törvény megtíltja Joklinak, hogy állandóan megtelepedjék és saját házzal birjon: már pedig, ha a Joklinak taligája van, akkor állandóan a taligában lakik, ergo — az a taliga az ő háza; miután pedig a ház a törvénybe ütközik, törvénybe ütközik a taliga is...

És ez összeütközésben valószinüleg szilánkokra forgácsolódott volna a Jokli taligája, ha véletlenül fogytán nincs a bor a kupában, és az ülés fel nem oszlik, mielőtt a Jokli ügyében biró uramék végleges megállapodásra juthattak volna.

Mennyi gyötrésnek és kínzásnak volt Jokli utonutfélen kitéve, mig a publikum az ő uj életmódjához hozzászokott. Hányszor nem vágták ketté hámistrángját! Hányszor nem fordították fel kezdetleges járművét! Mi mindent nem követtek el vele!... De minden csak arra szolgált, hogy a Jokli és lova közt fennálló barátságos viszonyt még szorosabbra fűzze. Gyöngédebb gazdát, mint a Jokli, hálásabb cselédet, mint a Toncsi, képzelni sem lehet. Csodadolgokat beszéltek faluszerte kölcsönös ragaszkodásukról egymáshoz. Joklin megesett olykor, hogy koplalt, de soha a lován; mert a Toncsi először is nem volt válogatós, széna hiján megette a szecskát, szecska hiján a szilvát, babot, kenyeret, és másodszor: volt esze hogy ha gazdája olykor (a szegény ördög nehéz alvásu volt) el akarta aludni a hajnali abrakolást, a Toncsi addig ránczigálta, mig fel nem ébredt, a minek a Jokli mód nélkül tudott örülni.

Tudvalevőleg nincs az a sváb falu, ahol évente legalább egyszer bucsut ne tartanának. Jokli ösztönszerüleg távol tartotta magát a népélet e pezsgő nyilvánulásaitól.

— Garázdák, ha józanok — gondolá — hát még ha berugtak. Nem engedte magát a haszon reménye által elcsábittatni, hanem elkerülte azt a helységet háromnapi járóra, a mennyire csak lehetett.

Hogy, hogy nem: egyszer mégis megesett rajta a szerencsétlenség. Gondatlanul belement a bucsuba. Jehova megverte vakséggal. Csak akkor vette észre magát, mikor a falu kellő közepén stáczióztott és a suhanczok körülfogták a taligáját és próbálták a sodrából kihozni.

Egyszerre, mikor Jokli legjavában alkuszik egy sváb asszonynyal és égre-földre esküdözik, hogy oljan fejre való kendőt nem kapni még a fábrikánsnál sem, mint az övé: őrjöngő kaczaj csapódik a Jokli fülébe. Hátra fordul, és kicsibe mult, hogy meg nem ütötte a guta.

Egy deli sváb legény ott állt a Toncsi fejénél és nagy phlegmatikusan gyujtogatta a gyufákat és rendre odatartogatta a Toncsi jobbik szeméhez, ha vajjon megpislantja-e? A Toncsi balszéme határozottan tiltakozott a tréfa ellen, de a jobbik szeme (jelen esetben a roszabb) semmit sem tudott az egészről. Észre sem vette.

— Fekete hályog! — hangzott minden felől. A Jokli sántája — vak! Aztán chorusban ismétlődött az az otromba kaczaj, és belenyilallott a Jokli lelkébe olyan keservesen, olyan fájón. Nem mintha Jokli már előbb rá nem jött volna társának eme fogyatkozására is: hiszen tudta, rég tudta ő azt, de mi köze ahoz másnak? Minek azt mindjárt dobra ütni? Nem elég, hogy a sántaságát ugy megpanaszolják, hogy sajátságos biczegő járása fölött annyit gunyolódnak: most még a vaksága miatt is meg kelljen szenvednie!

Keserü érzelmekkel vezette be Jokli este a lovát a dülékeny istállóba; szomoruan simogatta végig Toncsi kusza sörényét, midőn elébe rakta a drága szénát, biztatta, hogy csak egyék, és ne busuljon, mert ő ezentul sem fogja szemére lobbantani a gyarlóságát, valamint eddig sem tevé. Toncsi ma kedvetlen volt, kellemetlenül harapdálta az abrakot és rá sem hajtott a szép szóra.

Jokli lerakodott a taligáról. Bevitte batyuját az istállóba és a Toncsi példájára ő is leheveredett. Csakhamar odalopódzott mellé az álom tündére és ölébe fogta a Jokli kóczos fejét és addig-addig beszélte tele mindenféle mézes-mázas szavakkal, hizelgő, nyájas beszédekkel, mig Jokli minden földi bajt feledve, csöndes boldog álomba szenderült. És minő furákat tudott álmodni a Jokli! Ma azt álmodta, hogy egy nagy zsidóközségben megtették zsidóbírónak, ami a képzelhető legnagyobb tisztesség és ő százhusz esztendeig viselte ezt a hivatalt, épített templomot és alapított mindenféle jótékony intézeteket, többek közt egy menedékházat sánta és vak lovak számára, ahol a Toncsi — mindkét minősítvénynyel dicsekedhetvén — prezideált . . .

És Jokli még sok esztendeig örvendhetett volna magas hivatalának, ha valaki fel nem czibálja édes álmából.

A Toncsi volt.

Fájdalmasan nyerítve, vihogva, sánta lábaival a földet kaparva, reszkető testével le-lehajolva gazdájához és fejét, vállát meg-megnyalogatva — ugy keltegette, ugy nógatta, hogy keljen fel, mert baj van.

Jokli forró nehéz cseppeket érzett végigfolyni arczán, mintha meleg friss vér lett volna — felszökött a vaczokról — meggyujtotta a mécset — azután összecsapta a kezét, az irtózat elzsibbasztotta nyelvét, belekapaszkodott a szénatartóba és bambán, a fájdalom és megdöbbenés által eltorzított arczczal, tátott szájjal, elfojtott lélegzettel bámult hűséges lovára, mig szemei lassan megteltek könyekkel és feloldódzván nyelve, elkezdett bőgni, hogy az egész szomszédság összefutott.

Valami hallatlan történt. Egy nyomorult kölyök pajkosságból belopódzott az istállóba és orozva kiszurta a szegény Toncsi egyetlen ép szemét! . . .

Ezután a baleset után Jokli ismét nyakába vette a világot és gyalog járt, ugy mint azelőtt, hanem tiz álló esztendeig feléje se nézett annak a falunak. Ezalatt a tiz év alatt a faluban sok minden megváltozott. A hajdani ellenséges indulat egy kedvezőbb áramlatba csapott át. Az egész falu érezte mintegy, hogy egy nehéz nagy tartozást kell lerónia a Jokli iránt. A falu lelkiismerete megmozdult, s mikor Jokli tiz év mulva épen oly porosan, megtépázva, batyuval a hátán, kimért ünnepélyességgel ujra bevonult, nem lehetett többé panasza, hogy nem látják szivesen, hogy megtagadják tőle a szállást, hogy gunyolják vagy incselkednek vele.

Hanem végre Jokli is csak vénült. Egyre rövidebb kirándulásokat tett és egyre hosszabb pihenőket tartott. Utóbb már csak nagyritkán hagyta el a falut, melyhez az ő Toncsi lova szomoru emléke csatolta.

A fentirt nyári délután Jokli kiült a ház előtti padkára sütkérezni. A kis kertből gyönyörü almák kandikáltak elé a sötét lomb alól. Jokli megáhitotta. Felkelt a padkáról, hogy egy almát szakitson magának. Alig tett azonban pár lépést előre, hirtelen hanyatt fordult.

Abba az almába már csak a más világon fog beleharaphatni.

* * *

Amikorra Csámpás, a kisbiró, a faluházához visszaérkezett, hogy helyét a disponibilitásba helyezett deresen, a gangon elfoglalja és a szokatlanul fárasztó körut bevégeztével az áldott nyugalom ölére hajtsa kopaszodni kezdő fejebubját: már akkorra egybegyült az érdemes előljáróság, körülülték a hosszu tölgyfaasztalt, meggyujtották a nagy olajos lámpát, mely a mestergerenda közepéről függött alá az asztal közepére és megindult a tanácskozás.

— Hörts ecz Moahna! (Halljátok férfiak!) — kezdé áhitatos mély fohászszal szélesszáju biró-Szepi, hatalmas tenyereit előre nyujtva és mélázó tekintettel maga elé nézve. — Egy nem mindennapi esemény folytán hivtam össze kelmeteket, hogy tanácsot üljünk . . . . A Jokli meghalt . . .

Itt biró-Szepi egy kis művészi szünetet engedett meg magának, hogy a kijelentés fontosságát hangsulyozza, de minden észlelhető hatás nélkül. — A kupaktanács tagjai közül, ki a függő lámpának a padlásra vetett sugárkarikáit bámulja, ki az asztalra néz, ki pedig a dolmánya pitykéit olvassa. Egyhangu, közönyös képeiket butának tünteti fel a kelletlenség és az unalom.

De még Scheiter Flórián, a Jokli pártfogója arczán, ki ott ül az asztal végén, szemben a nótáriussal, sem észlelhető a legkisebb megindulás sem; tartozó kötelességünknek tartjuk azonban följegyezni, hogy Scheiter Flórián sem a sugárkarikákat nem bámulja, sem a dolmánya pitykéit nem számlálja, hanem a helyett egy régi ujságlap betüit bujja, mely foglalatosságba annyira belemerült, hogy az érdemes gyülekezet iránti tiszteletről, melynek maga is »tényked«ő tagja, megfeledkezve: nagy lelkinyugalommal fölrakta könyökeit az asztalra és úgy tesz, mintha otthon volna.

Mint tudjuk, Scheiter Flóriánnak szenvedélye az ujságolvasás. Ah, milyen derék ujságolvasó is az a Scheiter Flórián! Neki tökéletesen mindegy, akár a tegnapi, akár a tegnapelőtti szám, akár a tavaly nyári. A datumot úgy se nézi meg soha. Minek? Hisz az vajmi közönyös. Az igazság el nem évül, és Scheiter Flórián becsü-

letes lelkéhez sohse fért hozzá a kételynek egy árnyéka sem, hogy a mit az ujságok irnak, nem a legutolsó betüig csalhatatlan és igaz!

De térjünk vissza a tanácskozáshoz.

— A Jokli meghalt . . . ismétlé biró-Szepi még egyszer és folytatni akarta mondókáját, de nem volt ideje megtoldani a többi ragasztékkal, mert egy bömbölő hang mély bassusa belevágott a szavába:

— Ha meghalt, isten hirével el kell temetni! . . .

— Épp az, hogy el kell temetni, de ki temesse el és hová temessük?

— A temetőbe! — jegyzé meg ártatlanul a Tibli Hanzi esküdt, a ki nem találta ki a puskaport, és igy azt se birta felfogni, hogy mi van azon nevetni való, ha ő azt mondja, hogy a Joklit a temetőbe kell temetni.

Scheiter Flórián nem nevetett, de bizonyos fitymáló kifejezés suhant el szájszögletei felett, midőn feddőleg felpillantott és az ujságlapot nagy lelkinyugalommal összehajtogatta.

— De már azt nem jól mondta, Tibli sógor — szólalt meg ujra az előbbi hang; — mert az ellenkezik a vallással. Jó lesz, ha ezt is felirja kelmed a gyónóczédulára.

— Nem is ugy gondolta azt a Tibli sógor, hogy a temetőbe temessük — szólt közbe Róka, a törvénybiró. — A zsidó Jokli nem juthat se a más világra, se a mi temetőnkbe, mert ahhoz csak igaz katholikus embernek van jussa; de nyilván akkép értette Tibli sógor, hogy minekutána Jokli meghalt és eltakaritani csak kell, hát temessük el a temető árkán kivül a gádorba, a hova a korelás muszkát elástuk negyvennyolczban . . .

— Negyvenkilenczben! — Korrigálta Scheiter Flórián.

— A revoluczió alatt — szólt békéltetve Róka koma.

— Az nem is egy muszka volt, hanem tizenegy muszka! — kiáltott felülkerekedve Kaczkiás Máté, a közgyám.

— Osztég azok nem is a korelába haltak meg, hanem a nyers ugorkába! — böffenté ki diadalmasan a Tibli Hans,

— Tsa! — Biró-Szepi nagyot ütött az asztalra. — Nem azért jöttünk össze, hogy a muszkákat háborgassuk, hanem hogy eldöntsük, hogy mi történjék a zsidó Joklival. Kelmetek azt belátja. Azért hát szóljon hozzá, a ki gondolja, hogy ért hozzá valamit.

Az egész gyülekezet az asztal végén nyugodtan pipázgató jegyzőre forditá szemeit; de a kegyetlen ember most még nem akarta elérteni a feléje irányult tekintetek néma fohászát és a kupaktanács ennek folytán kénytelen volt még tovább törni a Jokli fejét.

Ekkor az asztal tulsó végén, ép oly váratlanul, mint méltóságteljesen fölemelkedett Scheiter Flórián, komoly ünnepélyességgel végignézett a gyülekezeten, bal öklét az asztalra nyugtatta, jobb kezével, melynek ujjai között az összehajtott ujságlap volt látható, egy szónoki gesztust csinált és emelkedett hangon imigy kezdé beszédét:

— Ti tudatlan emberek vagytok; a világ soráról nem hallotok semmit; még azt sem tudjátok, hogy világszerte már nem is a földbe temetkeznek, hanem egyenesen a tűzbe!

— A tűzbe! — ismétlé a kételkedő ámulat hangján az összes kupaktanács.

— Igen, a tűzbe! — folytatá Scheiter Flórián felmagasztosult arczkifejezéssel. — A ki nem hiszi, itt az ujság, a mibe meg van irva, hogy Münchenben, Drezdában, Párisban sütőkemenczében takaritják el az embereket. A doktorok azt mondják, hogy ez nagyon egészséges . . .

A kupaktanács most az egyszer egy kukkot se szólt, hanem in corpore leeresztette az állát és tátott szájjal, előre könyökölve várta, hogy mibe lyukad ki Scheiter Flórián.

Scheiter Flórián pedig egy lendülettel ujra fenntermett a szónoki pathos magaslatán és imigy végezé be oratióját:

— Annak utána én ezen érdemes helység tanácsa elé azon inditványnyal járulok, hogy alkalmazkodván a világszerte megindult ujitáshoz, a mi polgártársunkat, a zsidó Joklit se temetőn belül, se temetőn kivül ne temessük, hanem a helység dicsőségére a falu piaczán ünnepélyesen égessük el!

A kupaktanács kebelében pillanatig mély csend uralkodott.

* * *

Hála a falu pennája előrelátó gondoskodásának, a Jokli máglyára nem került. Harmadnapra éjjel vagy tiz szakállas vén zsidó jött el a városból, beállitottak a megholt Jokli csöndes kamarájába, hol már-már csaknem megvette az unalom. Azután szépen megmosdatták a Joklit, és bokáig érő ujdonatuj hófehér inget adtak rá; ugy sürögtek-forogtak körüle, mintha valami nagyon nagy ur volna; halkan, suttogva beszéltek, morogtak, imádkoztak, nehogy fel találják költeni. A Jokli nyugodtan hagyott magával tenni, a mit csak akartak; még azt sem bánta, mikor a gyalulatlan deszkából összehevenyészett fedeletlen ládába befektették, aztán vállaikra emelték és vitték.

Csodálatos fényes nyári éj volt.

A szúnyogháló-vékonyra nyűtt kékcsíkos szegélyü imalebernyegen keresztül, melybe fáradt fejét bepólyázták, egész kényelmesen bámulhatta Jokli a sötétkék ég pompáját, a ragyogó csillagokat!

A hold ezüst sugára egyenesen arczába sütött és Jokli lelkén fájdalmas emlékek vonultak át, a szerencsétlen Toncsira gondolt, ki valamikor régen ugy tudott a napba nézni, mint ahogy ő most a holdvilágba néz. Mennyivel könnyebb ez; különösen a kinek olyan magasrangu atyafia van ott fenn a holdban, mint a Joklinak: a hárfázó szent Dávid!

Egyszerre valami mélysötét árnyék váltotta fel az égi világosságot. De ez az árnyék tele volt illattal, üdeséggel, titokszerü neszszel, zsongással, mysztikus, mély bóditó gyönyörüséggel!

A koporsóban szendergő Jokli azt hitte, hogy ez már a mennyország, pedig ez még csak az erdő volt!

És amint a sajátságos, inkább vidám mint szomoru gyászmenet mélyebben az erdőbe nyomult, a mint a százados vén tölgyek és cserfák megismerték, hogy az, a kit ily szörnyü nagy pompával, szakállbillegtető imádságok és ezeréves zsoltárok mormolása mellett ilyen nagy kényelem közt utaztatnak a másvilágra, nem csekélyebb személy, mint az ő jó ismerősük, a Jokli: akkor hirtelen nagy nyüzsgés, zsibongás, költögetés, versengés támadt az egész erdőben Mindenki látni akarta a Joklit, mindenki szerette volna tudni, hogy hova megy a Jokli? Az erdő álmostáskái: a fekete rigó, harkály, tengelicz meg-meglibbentették álmukban szárnyaikat, egy dal emléke vonult keresztül álmaikon, de nem tudtak felébredni, s csak olyan gyügyögő félhangon kivántak »szerencsés utat« a Joklinak. De a többi madár mind felérzett, és támadt az ágak és lombok közt csodálatos suttogás, dallamos moraj . . . Ekkor egyszerre megszólalt a fülemile.

Az alvó Jokli megérezte, miként rezzennek meg azok a vén, szakállas száraz halottvivők, kik koporsóját vállaikon emelék. Olyat ők még nem hallottak soha. De a Jokli igen. Ő könyv nélkül tudta a fülemile minden nótáját, kivéve azt az egyet, melyre éppen most rákezdett, mert az ujdonatuj dal volt, melyet egyenesen ez alkalomra költött a fülemile, requiem a Jokli temetésére... A boltozatos sötét lombivek nyilásain itt-ott keresz-

túltört a holdfény és sugarai össze-visszakuszálódtak a tekervényes lombsikátorokban. Egy utszéli cserfa tetejéről két parányi villogó szemecske nézett le a Joklira, ha vajjon észreveszi-e? A mókus volt. S mikor a Jokli már jó messze járt és még mindig ugy tett, mintha észre se vette volna, haragosan utána kiáltott:

— Zsidó-bidó Jokli, kell-e mogyoró?

Egy kis bizalmas pintyőke meg kérdezte:

— Zsidó Jokli, mit árulsz? — S mikor a Jokli még arra sem felelt, egy kis elkeseredett tücsök rápiritott:

— Ejnye be nagy ur lett belőled, Jokli, még csak nem is felelsz!

Jokli meg csak ugy kaczagott magában. Igazán, isten fölvitte a dolgát. Nagykereskedő lett belőle. Hajdan szatyingot, galandot árult, most egyszerre deszkát árul! Az nagy különbség ám.

S mikor a hajnal első sugarai feltünedeztek a keleti láthatáron, mintha csak ragyogóbb folytatása következnék annak a tündéri nyáréjnek, akkor egy tömérdek nagy város kapujához ért a Jokli kisérete, hol a házak falai tele vannak vésve aranyos betükkel, sok szép czifrasággal. És azon a kapun a Joklit hangos zsolozsmákkal és nagy tiszteletadással bekisérték, letették egy kis ujonnan ásott gödör tövébe, azután odalépett a fejéhez a legvénebb zsidó, a kinek a leghosszabb szakálla volt, megszellőztette a Jokli négynyüstös szemfedelét és ájtatos éneklő fohászszal imigy szólott nagy ünnepélyesen, mig a többiek álmatlan arczokkal körülállották a Jokli koporsóját:

— És bocsáss meg minékünk, a mit netalán ellened vétettünk volna és bocsáss meg az egész Izraelnek. Amen.

Első siker.

Nedves szárnyakkal jár az esti szél,
Olvasgatom a lapokat.
Hisz némelyik most rólam is beszél,
Csokrot, tövist, borostyánt osztogat.
Hát nem csalódtam önmagamba mégse,
Itt a vigasz a nagy kétségbesésre,
Konok becsvágy, kinzó önismeret,
A hírtől gyógyulásod megnyered.

Tehát elérhetem előbb-utóbb,
Hogy nékem is lesz hírnevem.
A gyönge, vézna ficzkó győzni fog
Nagy ellenségén, az enyészeten.
Ha sirhalmom gyepes ormára süt,
A mit álmodtam búsat, gyönyörüt,
Ha túlél vivódásom, bánatom:
A vesztett létet nem sirathatom.

De kérdd az ősztől, miért szomorú?
A tél felhője mért levert?
Mért haragos az égi háború?
A temető szellője min keserg?
Ha lábam egy virágot eltapos,
Egész napom merengő, bánatos.
Örömre nincs elég nagy izgalom,
A bút felkölti minden alkalom.

Zempléni Árpád.

A „felsőbb" lányok.

Ami a kártyában a felső, az a lányok közt a »felsőbb«: a rövid ruhás kis lány, meg az eladó nagy lány a tőszomszédjai, mint a felsőnek a nem sokat számitó alsó és a legmagasabb, tehát legtöbb galibát okozó kártyához legközelebb álló király.

A kis lányról már hallani sem akar, eladó lány pedig még nem akar lenni, mert amaz a rövid ruhát, ez meg a konvencziót jelenti. A rövid ruha az idősebbek, a konvenczió a formák zsarnoksága. A rövid ruha a semmibe menés szimboluma, miből csak abban az arányban emelkednek ki a lányok, amelyben nő a ruhájuk. Ezért viseltetik engesztelhetetlen gyülölettel iránta a »felsőbb.«

A hosszu ruha ellenben a társaságbeli nagykorusságot jelenti, erre már megérett a »felsőbb« lány, amint azt hiteles, pecsétes okmánynyal is bizonyithatja.

Ez az okmány hosszu nehéz küzdés becsülettel kivivott babéra. És ha akadna hitetlen, aki ezt kétségbe merné vonni, gondoljon csak arra a mogorva épületre az ujvilág-utczában vagy a zöldfa-utczában, a szigoru Nagyságára, a pápaszemes mademoisellere, akik czerberusként őrizték az utczára nyiló ablakokat); az ügyetlen prefesszorokra, akik mindig csak a hibákat látták és nem vették észre, vagy legalább tették, mintha nem vették volna észre a hibátlan piczi szájat, termetet, tekintetet.

Gondolják csak meg a hitetlenek, hogy mennyit kellett tanulniok a »felsőbbeknek,« mennyi hiábavaló haszontalanságot, azokból az unalmas, száraz könyvekből. Például logikát, ami felette fölösleges, mikor minden nőnek saját külön logikája van; mértant és számtant, mintha nem tudnák különben is, hogy előbb összeadni, azután meg kivonni szoktak s hogy a kivonás által előáll például a divatos uj ruha, meg kalap; fizikát, ami pedig hiábavalóság, mert pl. a delejes áramot nem tanulni, hanem érezni kell, s azt meg ugy is tudják, hogy az egy nemen lévők egymáshoz nem igen vonzódnak, különösen ha nők és ha szépek; irodalmat, amikor az utánok somfordáló gymnazistában a lyrai, az érdekes dandyben a regény, az uniformisokban pedig a hősköltészetet tanulmányozhatják, és még sok ilyen hiábavaló tant és rajzot. Csakhogy nagy szó az a »kell«, és tudják ők azt igen jól, hogy önönmagán kell uralkodni tanulni előbb annak, aki egykoron másokon akar uralkodni. És mivelhogy ők fölényt akarnak gyakorolni, uralkodni a fiatal emberek, meg majd valamikor a férj fölött, engedelmeskednek a kamatos törlesztés, a jövendő reményében. Igy születik meg az a hosszukás, széles kemény papirlap, a tudományok és tanok egész légiójával, ezek mellett azok a boszantóan őszinte, tehát neveletlen érdemjegyek: a »felsőbb« lány qualifikáló diplomája. Ennek csak egy kis veleszületett hibája van, amely miatt talán nem lehet majd mindig takargatás nélkül mutogatni: a rajta lévő születési évszám.

Az évenként összevásárolt tenger sok könyv a mélységes tudás hitét kelti föl bennök. Ez meg a hitet, hogy ismerik azt a nagy könyvet is, melynek egy-egy betüje egy-egy ember, egy-egy lapja egy-egy élettörténet, szerkesztője és kiadója pedig maga az élet. Ugy beszélnek mintha az élet nagy könyvét is földhöz vágták volna már párszor tanulás közben a használt állapot, meg a nagyobb nyomaték kedveért. Megállapodott nézeteik vannak tehát, többi között a világ hiuságáról, a nőemanczipácziójáról, a házasságról.

A házasságot például souper-csárdás utáni keringőnek képzeli a »felsőbb«, melynél a hölgyek választanak. Legalább azt tartja, hogy a legfáradhatlanabb, a legmoz-

gékonyabb és legügyesebb tánczrendező: az élet, ezt iratja a tánczrendbe az a keringő mellé, melyet egyedül lejteni nem igen szeretne, amint hogy azt sem szereti, ha a »nőválaszban« nem adhat választ annak, aki folytonosan körülötte-mellette sürög-forog, csak azért, mert nem akad, aki folytonosan körülötte sürögjön-forogjon. A »nőválasz« (hogy kaparnák ki ezek a macskakörmök a szemeit ennek a szép, de rossz — és jó, de csunya szónak) a választás szabadsága, a válasz lehetősége, választani azokat, a kik megérdemlik és választ adni olyat, aminőt a tánczos megérdemel. Ilyennek képzeli a házasságot is: választható, de választó is.

A férj az ő szemeiben az Olaszországba induló vonat kocsivezetője és amint nem lehet kalauz nélkül utnak indítani a vonatot, férj nélkül sem illik tenni olaszországi utat. Meg van elégedve a bölcs rendeléssel, hogy a férjnek előbb vőlegénynek kell lennie, mert a vőlegény olyan divatczikk, mely sohasem megy ki a divatból és igy mindenkor hatással mutogatható. A menyasszonyság pedig egyszerre hiressé teszi és beszélnek róla hetekenhónapon át, az esküvő pedig édes sejtelemben dus menyasszonyi toilettel kecsegtet, suttogó, mosolygó, irigykedő násznéppel, akik között ott vannak a megelőzött barátnők is . . .

A nevelőintézetből határozott elvekkel lép az életbe; férjhez menni nem fog, a férfiaknak hinni nem fog, a férfiakhoz kegyetlen lesz a szivtelenségig. Hanem azért az első bálon szivesen feledi zsebkendőjét vagy legyezőjét a legelső kivételnél és villámokat szór szemeivel, ha a mama keresésére előadja az — ostoba. A férfiakkal szemben kegyetlen és ha tudja, hogy várakozással telten, dobogó szivvel megy el az ablaka előtt egy valaki, nem is megy az ablakhoz — csak legfölebb egyszer, hanem azután el se mozdul onnan. A férfiaknak nem hisz; bizonyságom, hogy minden bókot kereken hazugságnak deklarál. Csakhogy néha kételyei vannak, hogy hátha mégis csak igaz az, amit a fiatal emberek állitanak róla. Hogy tehát ne itéljen el senkit sem alaptalanul, puhatolózik mindenfélekép, rejtegetett, leplezett, hamiskás uton-módon, hogy vajjon mások is miként vélekednek arczáról, termetéről, szóval róla. Mert a nép szava Isten szava és az Isten forrása az igazságnak. Ha tehát mindenki ugy vélekedik, akkor meg van nyugtatva az a kis lelkiismeret, mert elvhűen csak akkor hisz a férfiaknak, ha igazat, vagy ami egyre megy, ha szépet mondanak róla.

A fiatal emberekkel különben is folyton hadilábon állnak a »felsőbbek.« Nem szabad, hogy igazuk legyen a fiatal embereknek, csak legfölebb az előbb emlitett esetben. Tiltja azt az a tenger sok könyv, meg a nevelőintézetben töltött és kapott órák, melyek feljogositják, hogy jobban tudjanak mindent, mint a fiatal emberek, akik fölületesek, könnyelmüek.

E fölény tudatában kimért, leereszkedő tartózkodással nyujtja a »felsőbb« kezét a bemutatásnál, otthon pedig sietve vezeti be naplójába, hogy hála Istennek, este van megint, mával is szaporodtak az ismerőseim, a kiknek majd azzal az utólérhetlen grandezzával lehet visszaköszönni. Ugy tesz, mintha most látná életében először a fiatal embert, a kit bemutattak neki, pedig talán fel volt véve abba a névsorba, melyet még a nevelő-intézet padjain állított össze, papiron vagy csak az ujjain, a bemutatandókról és okvetlen megismerendőkről. Ez a névsor azután szűkül is, tágul is, a szerint a mint az arra érdemetlenek kitörültetnek s az érdemesek pótlólag felvétetnek. Az érdem azonos az érdekességgel meg a tapasztalt érdeklődéssel. Az érdekesek előnyben vannak az érdeklődők felett, ami igen természetes is, mert az érdeklődők már biztos hadi zsákmány, az érdekesek azonban még csak lefegyverezendő, meghóditandó hitetlenek, akiket el kell szoktatni a bálványimádástól, más szóval: a másoknak való udvarlástól.

A tudományt kanállal ette és jókora adagokban adja be. Csakhogy ezek az adagok az évek gyarapodtával sorvadásnak indulnak. Eleinte olyan hatalmasak, hogy ember legyen a talpán, aki megemészti, később meg már, amikor kiszorítják lassanként a nevelőintézetbeli emlékeket a jourok, a bálok, a jég és a nyaralás emlékei, csak halvány árny fedezhető fel belőlük. Olyan kis conversations lexikonná válik lassan-lassan a »felsőbb«, akivel mindenről lehet conversálni, de a neveken és czimeken tulmenni nem igen szabad. Ez azonban nem zárja ki, hogy mindenről szóljon, mindenbe beleszóljon. Végtelen terjedelmü háta van annak a kibuvónak, hogy »ezt én igy tanultam, tehát igy kell lennie«. Ez az irigylendő logika tetszés szerint alkalmazkodik a viszonyokhoz és pillanatnyi szükséghez (nem merem mondani, hogy a pillanatnyi zavarhoz). Mert a »felsőbb« lány sohasem jön zavarba, ha tudományról van szó. Hamarább hozná ő zavarba a legnagyobb tudóst, mintsem hogy a legnagyobb tudós zavarba hozhatná őt. Már hogy is ne, amikor a tudósnak mindenkor kételyei, neki pedig megállapodott nézetei vannak, akár a saját bolygóinak keringéséről és keringőiről, akár a modern szoba- vagy jobban mondva, salonfilozofia képviselőiről, akár pedig a tarthatatlan társadalmi állapotokról, melyek még nem rakták máglyára például az elsőszülöttség elavult előjogait: a nagyobb lány mulatságaiban való részvétel tilalmát.

Nézetei, meggyőződése sohasem változnak, csak legfölebb más alakot öltenek. Ugy járnak el ezekkel is, mint a »tavalyi« ruhával. Addig változtatnak, forgatnak, alakitanak rajta, a mig legfölebb csak a gombok maradnak a régiek. Hanem azért mégis csak büszkén hangoztatják, hogy »lám, már második saisonban viselem a ruhát és mégis egészen uj«. Engedményeket sohasem tesznek a »felsőbbek«, csak kivételeket — lehető nagy számban. A kivételezés a nők világa és a szabályt is csak a kivétel kedveért alkotják. Ez a legerősebb és legőszintébb fegyvere, azzal árulja el magát a szerelmes nő, a mikor még csak kinozni akar.

A szerelmet a »felsőbb« lány bakfis-korbeli reminisczenciának tartja, valamint ikertestvérét, az ábrándozást is. Kicsinyléssel beszél a szerelemről, mert derogál a »felsőbbnek«, a ki azt tanulta már a psychologiában, hogy az érzelmek forrása nem a szív, hanem az agy. Szeretné látni azt a férfit, a ki arra a bizonyos szerelemnek nevezett valamire tudná gyulasztani, a mikor a férfiak még arra sem érdemesek, hogy gyülölje őket. Csakhogy nem jó a falra festeni az ördögöt, még azt a szárnyas, nyilas kis ördögöt sem. Mert hirtelen csak azt veszi észre, hogy minden ellenkezése daczára is ott motoszkál az a kis ördög a szivében és kelletlen-kénytelen el kell ismernie, hogy szürke minden theoria. Belátja azt, a mit különben már régen belátott, hogy fölösleges volt annyit tanulni valaha, pl. a villamosságról és delejességről, a mikor tapasztalatilag győződik meg most arról, hogy a villamos erő keletkezéséhez két áram szükséges, két ellentétes áram, s ha e kettő összetalálkozik, megszületik az a hatalmas delejes erő, mely nem ismer akadályokat, elviszi mérföldekre a hangot zengésével, csengésével, a messze távolba varázsolja az édes, drága arczot, megközeliti az eget, a mennyországot..... És mindehhez csak két áram: két szerelmes sziv vonzalma szükséges. Ha egymás között vannak a »felsőbbek« és nem kell tartani ellenséges, értsd: fiatal emberek invaziójától, addig szapulják őket, mig — csupa szánakozásból — csupa dicsérni valót fődöznek fel rajtuk. A dicsérésnek persze nem akad gazdája és egymásra tolják a »szörnyü« vádat, hogy nem átallottak

dicsérnivalót találni a fiatal embereken vagy a mi még rosszabb, *egy* fiatal emberen. Igy buggyan elő a kötekedés, az ingerkedés forrása és jaj a »felsőbb« leánynak, ha a gyanura nem tud gyanuval felelni. Úton-útfélen csak »őt« emlegetik előtte, s a csipkedéstől csak akkor szabadul, ha fürkésző szemeivel észreveszi, hogy a kötekedők a kötekedéssel csak palástolni akarnak. Ez a közös elvtagadás egy táborba hozza az üvegházi elveikhez hűtelen »felsőbbeket« és közöttük is támadnak nemünknek védői. Olyan fegyverszünet-féle áll be ezen a ponton a »felsőbb« és a fiatalemberek között: az az egy igáz, az »ő« kedveért elnézi bűneit a többinek is.

Ez a fegyverszünet előfutára az örök békének, a melynek apostola a holtomiglan-holtodiglant diktáló pap, rossz nyelvek szerint azonban előfutára az örök harcznak — az egyeduralomért, a kormánypálczáért.

A békekötéshez is, a harczhoz is, partnerre van szükség, és bárhogyan fogadkozzanak is a »felsőbbek«, hogy meghazudtolják a fizikai tételt, mely szerint csak a különböző nemen lévők vonzódnak igazán egymáshoz és formnak össze elválhatlanul, be kell látniok, hogy mégis csak szebb, tehát kivánatosabb, azzal a bizonyos partnerrel akár örök harczban, akár örök békében élni és erre neki hűséget fogadni, mint örökön-örökké »felsőbbnek« maradni. Ez már tulságos sok lenne a jóból. Azért hát »örök harcz vagy örök béke, csak jőjjön el bátran a ti országotok és ne igen törődjetek azokkal a bizonyos fogadalmakkal.«

Vermes Károly.

A szolgálatkész Isten.

— *Kinai mese.* —

CSENG-KI-TONG tábornoktól.*

Kinában a taoisták sokszor arra kérik a szobrászt, a ki az ő istenüket faragja, hogy különösen a pokol isteneinek rendkivül csúf arczot adjanak. Ennek az a czélja, hogy az ostobák, kikre a tiszta morálnak nincs semmi befolyása, megmaradjanak az egyenes úton, attól való félelmükben, hogy különben ezeknek a rettenetes lényeknek a hatalmába kerülnek.

Hozzá kell tennem, hogy a mennyei birodalomban a tudósok a templomban szobát szoktak bérelni, hogy magányban és visszavonultságban tanulmányozhassák a szent iratokat.

Egy *Csu* nevü fiatal tanuló nagyon középszerü tehetséggel volt megáldva, ellenben igen derék és igen bátor ember volt.

Mikor egyszer társaival a közös asztalnál együtt étkezett, meg akarván mutatni bátorságát, abba fogadott, hogy elmegy az egyik pokolbeli istenségért, hogy egyik távollevő társa helyére ültesse.

Szerencsésen járt, megnyerte a fogadást, mert kevés idő mulva visszatért a szoborral.

— Meghivtam közétek szakállas urunkat, itt van, kiáltott, belépve a szobába.

Mindenki fölemelkedett helyéről s poharát az Isten ajkaihoz érintette; de azután megrémülve az Isten hosszú ottmaradásán, társai arra kérték a bátor embert, hogy a rettenetes vendéget vigye vissza oltárára.

Mikor *Csu* az Istent visszatette szokott helyére, távozásakor így szólt hozzá:

— Bocsásd meg azt az alkalmatlankodást, mit neked okoztam. Mivel nem messze lakom innen, kérlek, látogass meg néha-néha, hogy kissé hosszasabban cseveg hessünk, mint ma este.

Másnap megtartották azt a lakomát, mely a fogadás tárgyát képezte. Miután jól kimulatták magukat, *Csu* hazatért, meglehetős későn. Mikor éppen el akarta oltani a világot, hogy lenyugodjék, kopogást hallott az ajtón,

Kinyitotta: hát az Isten állt a küszöbön.

— Jaj! mindjárt meghalok; kiáltott a diák. Tegnap nem viseltettem irántad elég tisztelettel s most azért jösz ugy-e, hogy megbüntess érte?

Erre fölnyilt az Isten nagy szája, széttolván szakállát s jóakarólag mosolygott.

— Nem azért, ne félj semmit! tegnap oly szivesen hivtál meg, hogy ma látogatásodra eljöttem, lévén ma este egy kis szabad időm.

—Ülj hát le uram, mondá *Csu*, félelme örömmé válván.

S mindjárt utána nézett, hogy legyen elég inni való, s megparancsolta feleségének, hogy egypár jó ételt készitsen. Az asszony megrémülve kapaszkodott férje ruhájába, hogy visszatartsa, hogy ne engedje visszatérni a szobába az Istenhez, mert attól félt, hogy a pokol lakója kegyetlenül meg fogja magát boszulni.

A tanuló azonban mitsem törődve felesége rimánkodásaival, asztalhoz ült, s vendégével együtt ugyancsak nekilátott az ivásnak. Vacsora alatt megtudta, hogy az Istent *Luk*-nak hivják s hogy mindent tud, a mi csak valaha a világon történt, az ókor legősibb idejétől kezdve Ugyszintén az ujkori irodalomban is teljesen járatos volt.

Ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy minden pillanatban egy nagy poharat ki ne üritsen, mely fölért tiz más pohárral. Ez a látogatás azután, meglehetős rendesen, minden másod- vagy harmadnap megujult s egymás iránt való kölcsönös jóindulatuk szemlátomást növekedett.

Egy este, miután jócskán iddogáltak, *Csu* megmutatta egyik irodalmi művét, melyet *Luk* nagyon gyöngének talált.

A bor kissé fejébe szállt a tudósnak, a kinek nem volt oly erős a gyomra, mint az istené, s végre csendesn elszenderült. Egyszerre csak fájdalmat érezett fejében, a mi fölébresztette.

Lukot az ágy szélén látta ülni, a ki kétfelé vágta az ő koponyáját s körültapogatta agyvelejét.

— Hiszen én nem csináltam neked semmi rosszat, kiáltott a szegény *Csu*, halálra rémülve, miért akarsz engem megölni.

— Ne félj, mondá *Luk* mosolyogva, csak agyvelődet akarom kicserélni.

Csakugyan másik agyvelőt tett helyébe, azután ujra bezárta a koponyát s a hasadást apró szalagocskákkal födte be. A műtétet oly rendkivül ügyesen hajtotta végre, hogy a vérnek nyoma sem látszott.

Miután *Luk* elvégezte sebészi működését, megmutatta pártfogoltjának a régi agyvelejét.

— Látod, eddigi ügyetlenséged a tudományokban onnan volt, mert agyvelőd likacsai be vannak tömődve. Ma, véletlen alkalom folytán, ráakadtam a pokol tiz millió elkárhozottja közt a legokosabb agyvelőre, elhoztam, hogy kicseréljem vele a tiedet. De sietnem kell, hogy idejekorán betehessem agyvelődet a másiknak az üres koponyájába.

S ezzel eltünt.

Másnap *Csu* nem látott egyebet homlokán egy keskeny véres vonalnál, koponyája egészen össze volt forrva s úgy érezte, hogy emlékezőtehetsége és értelme sokkal nagyobb, mint azelőtt.

---

* Ez a közlemény némi actualitást nyer az által, hogy a nemes tábornok, a kinai követség volt párizsi tagja, most nagyban foglalkoztatja a közvéleményt. Tudvalevőleg néminemü apró adósságok hátrahagyásával elpárolgott Párizsból s állitólag büntetésül a pátriájában leütötték a fejét — még mielőtt haza érkezett volna.

Szerk.

Néhány nap mulva *Luk* már sokkal jobbnak találta tudományos dolgozatait s megjövendölte neki, hogy a legközelebbi vizsgán ki fogja magát tüntetni, a mi meg is történt.

Csunak több társa, hirét vevén ennek az eseménynek, meg szeretett volna ismerkedni az Istennel, de egyikük sem tudott előtte nyugodt maradni. Annyira féltek, hogy a foguk vaczogott rettegésükben, lemondtak tehát arról, hogy valaha jó viszonyban legyenek ezzel a rémületes lénynyel. *Csu* ellenben nemcsak baráti érzelmekkel viseltetett hozzá, hanem mély hálával is volt eltelve jótevője iránt.

Egyszer jókedvében találván az Istent, azt kérdezte tőle, hogy el tudná-e cserélni a fejeket is; mert az ő felesége szép termetü ugyan, de nem csinos. Ha tehát nem él vissza jóságával, azt kéri tőle, hogy adjon neki más fejet.

Luk mosolyogva fogadta a kérelmet s pár napi várakozást kért a tett végrehajtására.

Egy este zacskóval kezében állitott be, mondván, hogy most be akarja váltani tett igéretét.

Csu a zacskóban vérrel elboritott fejet pillantott meg.

— Jerünk be gyorsan a szobádba, zárjuk be az ajtót s vigyázzunk, nehogy a kutya meglásson minket.

Csu feleségét mély álomba merülve találták. *Luk* a fejet odaadta barátjának, azután kést vont elő, s egy vágással lemetszette az asszony fejét. A metszés oly ügyes volt, mintha csak dinnyét vágott volna.

Mikor a régi fej legördült, *Luk* helyébe tette az újat, azután azt tanácsolta *Csunak*, hogy a másik fejet oly magányos helyen ássa el, a hol kiváncsiak hozzá nem férhetnek, s ezzel a meglepett tudóst ott hagyta mély hálálkodásával.

Mikor *Csu* felesége fölébredt, nyakán nem érzett egyebet egy kis bizsergésnél; ágyát azonban vérrel elöntve találta. Mikor a véres fejet, de különösen az ismeretlen arczot szolgálója meglátta, egészen megrémült.

Csunak elég fáradságába került, mig feleségének bámulatát leküzdhette, a ki nem birt magára ismerni a tükörben, annyira más volt az arcza. De csakhamar fölocsúdott csodálkozásából, mikor látta, hogy mily szép.

U-nak, egy császári tanácsosnak volt egy tizenkilencz éves, tökéletes szépségü leánya, ki két jegyesét elvesztvén, még nem volt férjnél.

Mikor egy este a templomlátogatásról hazatért, egy pár vakmerő ember meggyilkolta, így akarván megbüntetni, a miért ellenállt bűnös vágyaiknak.

Az egész család összeült megsiratni a drága bájos gyermek elvesztését s egész éjjel virrasztottak holtteste mellett. Mekkora volt másnap reggel meglepetésük és rémületük, mikor azt látták, hogy fejetlen holttestet őriznek. Kettős fájdalom fogta el őket, a gyilkosságért és a fej ellopásáért. Minden nyomozás eredménytelen maradt. Mikor annak a hire elterjedt, hogy *Csuné* feje ki van cserélve, a mélyen megszomorodott család rögtön elküldött valakit, hogy győződjék meg a valóról.

Csut azonnal elfogták, mint a leány gyilkosát és fejtolvajt.

Daczára azon magyarázatoknak, miket *Csu* adott ez ügyben, nem akarták meghallgatni. Senki sem akarta elhinni, a mit az Isten közreműködéséről beszélt, a bűn mindenki szemében megdönthetlenül be volt bizonyitva. A törvényszék, kezében lévén a kézzelfogható bizonyiték, nem habozhatott, hanem elitélte *Csut*.

Ez nem tudott másképp menekülni zavarából, mint hogy az Istenhez fordult, mentse meg őt e kinos helyzetből.

— Ez nem nehéz, mondá *Luk;* meg fogom mondatni *U*-nak az igazságot, saját leánya által.

S csakugyan a következő éjjel *U* tanácsos leányáról álmodott. Ez megmondta neki a gyilkos nevét s kifejtette, hogy *Csu* teljesen ártatlan a dologban.

— Az ő felesége azért hordja az én fejemet, mondá, mert maga az Isten akarta így.

U. felesége hasonlót álmodott. Tudatták a gyilkos nevét a törvényszékkel, a ki azután ráakadván, érdeme szerint megbüntette.

U. azt kérte *Csutól,* hogy mutassa be nejét, a kit saját lányául akar elismerni, sőt elkérte a másik fejet, hogy *U.* kisasszony holttestével temettesse el.

Harmincz év telt el zavartalan boldogságban, mikor *Luk* ridegen kijelenti *Csunak,* hogy öt nap mulva meg kell halnia. Mikor látta, hogy ez *Csut* végtelenül meglepi, azt mondá, hogy így akarja ezt a végzet, amelyen nem lehet változtatni. Az élet és a halál különben is egyforma a bölcsre nézve, nem szabad egyiket többre becsülni a másiknál.

A tudós a mondott napon csakugyan meghalt.

Másnap, mikor *Csu* asszony keservesen zokogott, megjelent előtte férje s így szólt hozzá:

— Tekints engem úgy, mintha élnék. Azért tértem vissza, mert özvegyemre és kis árvámra gondoltam.

Csu asszony azt kérdezte, hogy miért nem támad föl ujra.

— Mert nem érdemes a fáradságra, hiszen nem változtam meg úgysem, azután meg engedelmeskedni akarok a gondviselés parancsainak. *Luk* barátom ajánlata folytán nagyon jövedelmező állásom van a másvilágon: a pokol fejedelmének vagyok a titkárja. Készits hamar ennivalót, mert meghivtam az Istent lakomára.

Csu ezután gyakran meglátogatta családját, elintézte családi ügyeit, sőt még szegény gyermekeit is tanitotta, a kik nem vették észre, hogy nincs atyjuk.

Ez az állapot mintegy tiz esztendeig tartott.

Egy este szomorúan vett búcsut feleségétől; el kellett őt hagynia, hogy elfoglalja új hivatalát, mint a *Cai-Hoa* hegység istene, a honnan nem lehet visszatérnie. Meghagyta fiának, hogy jól viselje magát, folytatva családjának becsületes hagyományait. Majd tiz év mulva meglátogatja. Ezzel eltünt.

Húsz éves korában a fiut, mint kormányzót, a császár megbizta, hogy áldozatot mutasson be a nyugati hegység Istenének. A fiu utközben egy menettel találkozott, melynek soraiban fölismerte atyját.

Ez így szólt hozzá:

— Meg tudtad őrizni jó hirnevünket. Nem lesz többé bánkódásra okom.

Egyszersmind egy kardot adott át neki, melynek pengéjére ez a jelmondat volt vésve:

„A bátorság legyen nagy, a figyelem legyen kicsinyes. A modor legyen kerek, a jellem négyszögletü.“

Tanács.

Ha a világnak zaja bánt,
Keresd fel a komor magányt,
És ne feledj magaddal vinni:
Valamit enni s valamit inni.

Vér és bor.

Ki a hazáért ontja vérét,
Vértanuságban leli bérét,
S ki borát ontja, jó barátom,
Annak jutalma egy — mandátum,

Kokó szereti Idát.

— *Novellette.* —

Irta: GONDA DEZSŐ.

— Látja, tudok mindent. Ismétlem, hogy szeretem önt, a hogy egy asszony csak szeretheti a férjét. Hű vagyok minden kötelességemben férjem és gyermekeim iránt. Mindezért nem kérek egyebet, mint a becsültetést. ön ezt megtagadja tőlem, mert viszonyt tart egy ünnepelt szinésznővel. Ön megfoszt attól is, hogy nevelhessem két gyermekemet. Anya, a kit férje igy lealáz, és a ki e gyalázatot hallgatagon tűri, nem jó példa két serdülő tiszta lelkü leánynak. Önnek nincs joga engem megfosztani a hitves és anya becsületétől. Hacsak azt nem veszi jogul, hogy nem vagyok többé oly szép, mint akkor, mikor hitvesévé lettem. Igaz: nagy betegségem csontossá és színtelenné tette arczomat, roskataggá alakomat, ritkává a tömött hajat, melyet ön ugy szeretett az ujjai köré fonogatni. Tudom, hogy sokszor meg is döbben, mikor most végignéz rajtam és keresi az egykor megcsodált szépséget, melyet hiába akarnék meglátni magam is, ha tükröm előtt állok. A tükör nem hazudik, nem vagyok többé az, a ki voltam. Fáj ez kimondhatatlanul, de le nem alázhat. Mert a nagy és gyötrő betegséget, a mely ilyenné tett, mint nő és anya szenvedtem és szenvedem: — a második gyermekének életét panaszolja ön, midőn szépségem mulását panaszolja.

Micsoda fájdalom sír ezekben a szavakban! Igy csak az az asszony tud beszélni, a ki büszke volt a szépségére, de le tudott volna arról mondani a férjeért, leányaiért, de a kinek végtelenül fáj, hogy benne talán csak az érzéki szépet szerette az az ember, a ki férje s atyja gyermekeinek.

Elszántan folytatta tovább:

— De hisz nem kivánok csodáltatni, csak becsültetni. A becsültetés érzése sugárzóbbá teszi az arczot, fényesebbé a szemet, fűszeresebbé a lehelletet s a szívet uj életre melengeti. Szinte észrevétlenül fénykört von a homlok, az egész test köré, mint egy szent körül.

A becsületes asszony az egy szent.

A becsületnek ezt a zománczát nem engedem letörölni ez arczról, melyről a betegség letörölte a külszín hamvát Egy anya, kinek szűzi két leánygyermeke van, lehet rúttá és oda állhat eléjök, de ne közeledjék hozzájok a becsültetés fényköre nélkül . . .

De legyen önnek bármi oka, egy kétségtelen, hogy tovább ez igy nem maradhat. Végének kell szakadnia, mielőtt gyermekeim megsejthetnék; még ma, akarom, ebben az órában.

Dr. Korda Valér mindeddig csöndesen himbálta magát a hintaszékben. Higgadtan, kissé gunyos mosolylyal játszott az óralánczán fityegő topázszemü halálfővel.

A fekete frakk, a sárgabetétü lakkczipő, a keskenyen redőzött ing, melynek közepéből egy bámulatos solitair szórta kihivó tekintetét, a gondosan fésült haj és szakáll bálba vagy estélyre készülő embert árult el benne. Erős koponyáját, a milyen az aczélos akaratu férfiaké, az egész idő alatt hanyagul nyugtatta a hintaszék fejalja párnáján, a melyre e jelenet önkéntelen gunyjául csókolódzó galambpár volt hímezve.

A szegény gyönge asszony munkája az is, a gondos feleségé, a ki a váratlan erélyü szavakat kimondván, bensőleg remegő várakozással egyenesedett föl a férje előtt.

Valér meglepődve állította meg a lengő széket, czipője hegyét a szőnyegbe akasztván és félig fekvő helyzetéből mereven bámult a neje arczába.

Világos két szeme csillogott ugyan a nagy figyelemtől, de nem volt azokban több érzés, mint a hidegen s keményen villogó solitairben a báli inge közepén.

Aztán mintha megbánta volna, hogy csak egy másodperczig is kelleténél több figyelmet szentelt a dolognak, ujból meglendítette a hintaszéket s babrált az óralánczczal. Csak unottan ejtette oda:

— Úgy!?... S hogyan képzeli ön azt, Ida?

A boldogtalan asszonynak lelke egész erejére volt szüksége, hogy össze ne roskadjon a felelet súlya alatt:

— Hogyan? Vagy ön visszaadja nekem a becsületet, vagy én visszaadom önnek szabadságát!

Hallottad ezt a szót, te aranykeretbe üveg alá foglalt mirtuskoszoru ott a falon, te büvös csokor, te szent korona, a melylyel egy megalkotandó földi kis világ királynőjévé avatták a gyermekből asszonynyá, hitvessé lett tiszta nőt? Hallottad: a szerencsétlen királynő lemond a birodalomról, mert nem találja már benne a becsültetést és boldogságot.

És hallottátok ezt ti selymes függönyök, ti rejtői e családi szentélynek, a hol a levés isteni titka, fájdalma és gyönyöre járt át minden parányt nemesitő lehelletével!

Hallottátok-e, ti fölszentelt meghittségben egymáshoz simuló nyoszolyák? S hallottad-e, te kék mennyezetes kis bölcső, mely most üresen állasz ugyan, de benned ringott már az örök időkre vélt boldogságnak két csodás záloga.

Hiába hallják, hisz nem tudnak rá felelni.

A férfi is zavarban van, hogy szót találjon.

Csak Kokó, a bohókás papagáj, a kinek olyan furcsán szinezett a tolla, mintha zöld frakkot viselne s piros inggombot a fehér begye közepén, azonfölül aranyszélü monoklit a jobb szemére csipetten — szóval tökéletes gavallér — csak az riad föl úrnője hangosabb szavára és egyet rikácsol:

— Kokó szereti Idát!

S mint ki meg van elégedve magával, fekete csőrével megkopogtatja nehányszor kalitkája arany drótjait, a mitől azok olyan különösen zöngenek.

A furcsa, gépies madárszó helyrezökkenti Korda Valér zavarát.

— Azt hiszem, elég a szerelmi leczkéből. Az effélére, a mint látja, Kokó alkalmasabb medium . . . A mit teszek, azt közpályán való szereplésem, carrièrem megkivánja. S ön sokkal jobban tudja, minő leküzdhetetlen ösztön bennem a magasbatörés, semhogy útamba kivánna állani. Ön tudja, hogy az, a mi vagyok, csak ez ösztön folytán lettem és azon elszántságom által, hogy mindent elháritok utamból, a mi akadályoz vagy leköt. Elháritom, — érti, bármi áron!...

Dr. Korda Valér, a nagy publiczista, még soha ily világosan meg nem mutatta senkinek a piszkos örvényt, mely lelkében kavargott.

— Jól van, uram — szólt Ida, lesujtva annyi czinizmustól — most értem át önt először igazán. Engem ön soha nem szeretett magamért, talán még érzékeinek vágyával sem; csak vagyonom kellett önnek és atyám egykori társadalmi állása. A házasság a tehetős és közbecsülésben álló könyvkiadó leányával az akkor még ismeretlen nevü és szegény zsurnaliszta számára egy lépcsőfok volt a magasba. És számvetésében, melyet akkor ön jövőjéről alkotott, benne volt az atyám nyomtató gépe, a melyről nevének kellett szétmennie az ország minden részébe, épen ugy, mint az én szépségem, sőt talán a becsület is, a melynek követelését most ön oly kellemetlennek találja.

Igy gondolkozott akkor.

Most más a számtétel.

A gazdag embernek, a ki az országnak és a kormánynak legnagyobb lapját vezeti, útjában van ez a nő, mert nincsen már várható öröksége, szépségét elvesztette a legszentebb női fájdalomban, egyre beteges, a magányt keresi, fényes társaságot nem tud maga köré csődíteni, de még szeretetet követel urától abban az órában, a mikor az egy hatalmas, ünnepelt szinésznő báljába készül. Ostoba asszony, a kinek van olyan becsülete, melynek árán nem lehet megvenni az ön közszereplésének egyetlen rendjelét sem.

Önnek immár olyan nő kell, a ki a szépsége, szelleme — s ha épen sora jönne — nőisége árán fölemelje önt a földi nagyság legmagasabb öveibe.

Ön eddig minden akadályt elhárított utjából.

Legyen nyugodt, vannak akadályok, melyek önmaguk állnak félre az utból . . . Csak siessen, el talál késni Kende Livia estélyéről!

Valér felugrott.

Valami bizonytalan érzés — remény-e, szánalom-e? — támadt föl a szívében:

— Mit akar ön tenni, Ida?

— Azt bizza reám. Csak egyet kérdek még öntől: az én két leányom — a mi gyermekeink (suttogta közbe) nem lesznek önnek utjában?

— Mire gondol ön?

— Arra, a mire el voltam határozva, a mióta csak tudom, hogy Kende Livia.... Kérem, elkésik az estélyéről!

Azzal odalépett az asztalhoz és a villamos csengő hosszan, élesen szólalt meg az ujja nyomásától.

A cseléd bejött.

— Hozza be férjem téli bundáját és a sárczipőt.

A némaságnak egy végtelen percze állott be a szolga távozta után.

Ida azt várta, hogy a férfi, kit oly mondhatatlanul szeret, megfogja majd kezét és visszaadja őt az életnek és boldogságnak; az a kemény ember pedig megpróbálta elgondolni, hogyan alakulna a számvetése, ha az eddig gyöngének s erélytelennek ismert nő valami határozottabb lépésre tudná magát elszánni.

A cseléd hozta a prémes bundát és ráadta urára.

Elbucsúztak, mint a cseléd jelenlétében illik elbucsúzni.

(Oh, mi sokat megteszünk a cselédek és az »illik« kedveért.)

A gyönge asszony csaknem leroskadt a csók alatt, melyet az a hideg ajak lehellt a homlokára.

Mikor az ajtónál volt már, megfordult még egyszer Korda Valér, mintha elfelejtett volna valamit, a mit magával vinnie kellene.

Nehány lépést tett az ágy felé.

Ida nézte feszülten, lehellet-elfojtva. Egy jelt kutatott, a melyhez az életet kösse. Ez az ember jól tudja, hogy ő mire szánta el magát.

Az ágya fölött függ a revolver.

Ha azt leveszi onnan és megy vele kifelé, akkor utána fut, lábához borul, megcsókolja porát is, hogy mégis tudja szeretni, hogy nem akarja a halálát.

Valér már odaért az ágyhoz, de meggondolta magát. Gunyosan rántott egyet a vállán, kiment és behúzta az ajtót maga után . . .

Szegény teremtés, úgy érezte, hogy a sirbolt ajtaját csukják le reá! . . .

Ez a férfi nem szereti és a gunyos vállrándítás után még kételkedni mer egy földresujtott asszony elhatározásában.

Megsemmisült reménynyel zárta be az ajtót belülről.

Odament az ablakhoz.

Várta, mig a férje kocsija kifordul az udvarból a hólepte körútra.

A boltozat remegésén csakhamar érezte, hogy a hintó most gördül ki a kapu alatt.

A fekete, nehéz-hámos két mén csakúgy repíti a hintót a havas kövezeten. A kerekek egymás mellett futó nyomokat hagynak maguk után, mint valami gunyos felkiáltó jelek; jobbról-balról pedig két erős fénykéve szalad a kocsi mellett: az ellenzős lámpák fénye odasugárzik.

Ezt a két fényoszlopot nézi Ida sokáig, a meddig csak láthatja; hanem azok egyszer csak elvegyülnek a többi kocsinak és lobogó légszeszlámpáknak fényfoltjai közé és ő nem lát egyebet egy vakitó tűzfelhőnél, a melytől egészen elkábul.

Erőt vesz magán, fölérez.

Ott hagyja az ablakot, leveszi az ágy faláról a revolvert, nézegeti, mintegy kiváncsian, mintha most látná először. Gyönyörű filigrán jószág, villogó elefántcsont agygyal.

Leül azután a hintaszékbe és odateszi a revolvert maga elé az asztalra, úgy gondolkodik el lecsüggedt homlokkal.

Ujból föleszmél.

Az asztalon ott van a sötétkék album; selymes alapjából nehány domborművű esthajnalka emelkedik ki.

Kinyitja.

Két szelid öreg arcz tekint reá: az apjáé, édes anyjáé. Azokat megcsókolja.

— Tinektek már nem fáj semmi — gondolja magában.

A másik lapról két növendék leány mosolyog felé. Kedves kerek arczok, bátortalan őszszemekkel. Ezeket is megcsókolja.

— Tinektek, én gyermekeim, nagyon fog az fájni!

Egy nehéz könycsepp hull le az albumba, egy fényképre, a mely erőteljes, magas férfit mutat báli ruhában. Ez a férje.

. . . Csak a könyet csókolta föl, a mi reáhullott? . . .

Ott van a maga egykori képe is: a mikor még olyan szép volt.

— Ez voltam — vonul át bensejében.

Mellette a másik: a milyen ő most.

— Ez vagyok — gondolja fájdalmasan. — Nemsokára ez is csak »voltam« — teszi hozzá . . .

Odakünn sivít a szél, veri az ólmos esőt az ablakhoz. A papagáj az arany kalitka drótjait kopogtatja s álmosan berregi: »Kokó szereti Idát!«

A nő leteszi a könyvet és nehány sort ir a fényképek alá: »Betegségem gyógyíthatatlan Bocsássatok meg és legyetek boldogok . . . .«

INNEN-ONNAN.

Elmondott beszéd. Tisza István el van feledve; ámbár az nap, mikor elismerése nyilvánitásával kedveskedett Apponyi grófnak, meglehetősen magára vonta a közfigyelmet. Különös dolog is az a közérdeklődés! Néha nem reagál a legkomolyabb hangu közgazdasági czikkekre sem; máskor meg tőkét csinál magának a legkevésbbé komoly nyilatkozatokból is. S a mily szeszélyes, ép oly ingatag és hűtlen. Ime, a pünkösdi pártvezérségről nem beszél már senki; a Tisza István elismerése nincs többé napirenden. De hát azóta nagy dolog történt: Károlyi István gróf elmondta egy elmondatlannak szánt beszédét. S Károlyi István grófnak megvan az az adománya, hogy még csekélységekkel is meg tudja hóditani a közérdeklődést, hát még egy valósággal elmondott beszéddel! Károlyi István grófnak csak meg kell jelennie, s a szenzáczió megvan; ha balra néz, vagy jobbra lép, az már esemény. Cicero összes elmondott beszédeivel nem foglal-

koztatta annyira a közvéleményt, mint a mennyire foglalkoztatja Károlyi István gróf egy-egy el nem mondott beszéddel. Mondhatni, hogy e beszédekkel a rhetorika történetének egy uj fejezete kezdődik; mert azóta a parlamenti szónoklatok két nagy osztályra szakadtak. Nem csoda tehát, hogy a házat, a mikor észrevette, hogy Károlyi István gróf — bizonyára szórakozottságból — elmondja egyik beszédét, a melyet a laikus alkalmasint az elmondatlanok közé sorozott volna, meglepetéssel vegyes érdeklődés, sőt valóságos izgalom fogta el. Plánc, mikor azt vette észre, hogy a nemes gróf e beszédét egy másik beszéddel kezdi, melyet valaha elmondott ugyan, de oly rég, hogy a rosszul emlékezők elött el nem mondottnak tűnt volna fel, ha a nagy nevű szónok meg nem jegyzi, hogy e beszédet már korábban intézte választóihoz. A kettős szónoklat resumé-je az volt, hogy Károlyi István gróf, a ki eddig, mint ismeretes, pártonkivüli állást foglalt el, belép a kormányt támogató szabadelvü pártba. E kijelentés bizonyára meglepett mindenkit; de a meglepetés nem volt kellemetlen. Károlyi István gróf elhatározása, az egyik ellenzéki lap szerint, kedvező a kormánypártra, s nem kedvezőtlen az ellenzékre nézve. S az illető lap hozzátehette volna, hogy kedvező egyszersmind a nagykárolyi választókra, s nem kedvezőtlen az ország többi választóira nézve. Szóval az elhatározás minden irányban igen jó benyomást tett. Mindazonáltal ugy tűnt fel eléttünk, hogy Károlyi István grófnak ez az elmondott beszéde még sem tett olyan nagy és átalános hatást, mint a minőt el nem mondott beszédei szoktak tenni.

* * *

»Pamlag-per.« Igy nevezi egyik laptársunk azt, a mit eddig nem kevésbbé ékesen kanapé-pörnek szoktak nevezni. A »pamlag-per« tetszetős, mint a »bóbás királyné«, mondjuk tehát pamlag-pernek. Nos tehát, ilyen pamlag-pert látott a napokban Kolozsvár, akkora pamlag-pert, mely már pamlag-perpatvar-nak is beillik. A dolog igy esett: Magyarország legnépszerűbb főherczege, a ki tudvalevőleg legfőbb patronusa Fáraó szegény népének, közelébb meglátogatta a várost, a mely Erdélynek méltán büszkesége; s már előre kifejezte ama kivánságát, hogy ott időzése alatt az egyik czigány-banda jelenjék meg előtte, s játszszák el az ő legkedvesebb nótáit. Kolozsvártt, mint mindenki tudja, nemcsak egy-két sátoralja czigány van, hanem egész tábornyi; ezek közt persze muzsikus is akad bőven. Nem is az volt a baj, mintha nem lett volna elég, hanem az, hogy több volt mint kellett volna. Kolozsvártt megtanulták ez alkalommal, hogy mi az az embarras de richesse. Kényes volt a dolog, nagyon kényes. A főherczeg ugyanis határozottan kijelentette, hogy a Salamon bandáját kivánja hallani; igen ám, de Kolozsvártt az az uralkodó vélemény, hogy a Pongrácz Laji bandája sokkal jobb, mint az öreg Salamoné. Azt pedig csak nem vehetik a lelkökre, hogy a főherczeg kisebb véleménynyel legyen a kolozsvári Local-musikról, mint a minőt Kolozsvár megérdemel! Ugy határozták tehát a tanácsbeliek, hogy játszszék a két banda együtt, a Salamon vezénylete alatt. Hanem Pongrácz Lajiban fölébredt a czigánybüszkeség! Hogy ő egy bandában játszszék Salamonnal, s még hozzá Salamon legyen az ő primása! Hát hiszen nagy szerencse az egy szegény czigányra nézve, ha egy főherczeg előtt játszhatik, hanem azért inkább nem játszik, mint hogy öt Salamon dirigálja! Dixit, és konokul megmaradt az elhatározása mellett. Nagy lett az ijedelem a tanácstalan tanácsbeliek között, hát már most mi lesz?! Rengeteg tárgyalások, s hosszas fejtörések után végre is úgy intézték el a dolgot nagynehezen, hogy a két banda együtt szerenádot adott a főherczegnek, olyaténképen, hogy húzta Salamon is, meg Pongrácz Laji is, de az egyesült bandában egyik se volt primás. Morál: okkal-móddal ki lehet eszelni, hogy megférjen két dudás egy csárdában, két miniszteri tanácsos egy kanapén és két primás egy bandában.

* * *

Az idegen szók és a sajtó-hibák. Minden ujságnak vannak levelezői (nekünk is), a kik — ráérvén, hála Istennek — agyon kritizálják a szerencsétlen szerkesztőt, a dolgozótársakat, a korrektort, még a kihordót is. De legtöbbet a szegény szedőkre jár rá a rúd. Az ilyen levelezők számára, a kik nem győzik a szedőket átkozni, — s egy kissé, hogy a menyem is értsen belőle, idegen szavakban dúskálkodó dolgozó társaink részére is, — nem árt elmondanunk a következő kis históriát, mely nem régiben esett meg. A kitünő Irányi Dániel, az egész szélsőbal Dani bácsija, egy szép nap beállit az *Egyetértés* szerkesztőjéhez, s azt mondja neki: »Te Lajos, az már mégis botrány, hogy a te lapodban mennyi a sajtóhiba!« — »Az én lapomban? — felel Csávolszky — ugyan mi jut eszedbe?! Nincs abban soha egy fia sajtóhiba se. Álmodtál te, Dani bácsi! Hanem tudod mit, hogy bebizonyitsam, mennyire nincs igazad, kijelentem, hogy minden sajtóhibáért, a mit a lapomban találsz, egy hatost adok — az erkölcsnemesitő egylet javára.« Az erkölcsnemesitő egyletet igy megbiztatni, természetesen annyi volt, mint fölkelteni a Dani bácsi legnagyobb ambicióját. Mindjárt másnap neki ült az *Egyetértés*-nek, s nagy buzgalommal látott hozzá a sajtóhibavadászathoz. Hanem, rengeteg meglepetésére, csakugyan nem talált egyetlen egyet se. A második nap ép ily eredménytelen volt. A harmadik szintén. És igy tovább. Dani bácsi fejcsóválva látta, hogy az erkölcsnemesitő egylet kilátásai mind fogyatékosabbak, hanem azért nem adta fel ezt az uj nemű vadászatot, melyhez több türelem kell, mint a vadkacsa-leshez. S mi történik? Egyszer csak Pázmándy Dénes ir czikket az *Egyetértés*-be. Pázmándyt kalligrafusnak mondani a legnyomorultabb hízelgés volna a világon, hanem hát a szittya ákom-bákomokat, legyenek azok bármily szeszélyes alkotásuak, mégis csak el tudja olvasni a jó szedő-szem. De Pázmándy egyébként is próbára teszi a szedők tehetségeit. Amint mindenki tudja, Coffrefort czikkei tele vannak *ma foi*--kkal, *parbleu*-kkel, *sacrebleu*-kkel és *ventre-saint-gris*-kkel. Ezeket aztán a pogány nyelveket nem tudó szedő a nagy sietségben meg-megnyomoritja egy kissé. S megesik, hogy a *sacrebleu* »xscblnprlz«-zé, a *ventre-saint-gris* pedig »wtzryociascf-qufr«-ré módosul a nyomtatásban. Denique a Pázmándy czikke egy kincses bánya volt az erkölcsnemesitő egyletre nézve. Másnap Dani bácsi berukkol az *Egyetértés*-hez, s beterjeszti a számláját 527 sajtóhibáról à egy hatos. Csávolszky nagyot néz, megkaparja a füle tövét, fizet és igy szól: »Dani bácsi, felbontom az alkut. Ez a Pázmándy csődbe juttatná a *Daily News*-t is!«

IRODALOM.

A renaissance és a reformáczió. *

A renaissance édes és szép álmát egy uj, nagy szerü mozgalom, a hitujitásé, zavarta meg. A humanizmus mindig kedves emléke marad nemünk fejlődésének A középkor czéhes és ascetikus szellemének romjain uj élet kezdődött, mely rajongó lelkesedéssel csüggött a müvészet gyönyörü alkotásain, el volt ragadtatva tudományos sikereitől, a czella szűk korlátaiból kitörve, az élet teljét hangoztatta. Szabadabb, nyiltabb, őszintébb, kedvesebb lett a müvelt emberek érintkezése, szellemesebb és szellemibb a társalgás, édesebb, vonzóbb, költőibb a két nem érintkezése. Vidám és derült napok következtek a sötét időkre, a műveltség szerezte jó kedv trónolt az ember kedélyében, önérzettel lapozta a hajdankor remekeit, utánozni kezdte azok szép, természetes és egészséges életét, kielégitette ösztöneit; a szellemi és anyagi jólét lőn az ideálja. A középkor fizikai és testi játékait szellemibb mulatság váltotta fel.

Az egész renaissance ugy jelenik meg a történet lapjain, mint az ifjuság gyönyörü álmának elbeszélése. Álom volt, nem is tarthatott sokáig. Az ábránd mámoros világából hiányzott az erkölcsi elem, ez az Ariadne-fonal,

* Mutatvány *Bodnár Zsigmond* »A magyar irodalom története« czimü munkájának legközelebb megjelenő második füzetéből.

mely a kéj és gyönyör, a szabad és korlátlan élet utvesztőjében a helyes ösvényére terelhette volna a renaissance elkábult gyermekeit. Az ifjuság költői csapongása, édes ábrándja volt ez az időszak, mely nem tudta, nem hitte, hogy nincs tündérmesékből szőve az élet, hanem önmegtagadás, önsanyargatás az erkölcsi alapja.

A középkornak meg volt a maga erkölcsi fundamentuma. Sötét, kegyetlen és barbár, de biztos az alap. Most épen ez hiányzott. Ékesszólás, választékos előadás, csin, igéző forma, bájos kép, de még mindig csak kép, festett kép, melynek kevés volt a reális tartalma.

A humanisták ideálja, a szép görög világ, messze esett az uj kortól, a kereszténység tizennégy százados multja töltötte be az elválasztó közt s e hosszú időt nem lehetett kitörülni az emberiség emlékezetéből. Fényes dómjai, ragyogó templomai, hatalmas emlékei, müvészeti, irodalmi és társadalmi tradicziói eltörülhetetlenek valának. Az emberiség nem térhetett vissza a szép görög élethez, pedig eszmei alap nélkül nem élhet a nép, lelki vezérek nélkül nem haladhat előre. Megáll és bomlik.

De a középkori kereszténységhez sem lehete visszatérni. Müveltebb volt az emberiség, semhogy ujra magáévá tehette volna a XII. század eszmekörét. Más eszmék bolygatták az elméjét, más érzelmek dobogtatták a szivét, másképen érzett és gondolkozott, mint apái háromszáz évvel előbb. A régi scholastika theologiája és bölcsészete ellenkezett az uj idők szellemével és lejárta magát. De az egyház is elveszité nymbusát. Saját emlőjén nevelte a legmérgesebb kigyót, a humanizmust, mely az uj ideák mérgét oltotta bele ereibe. A papok valának a renaissance hő pártolói. Pápa és bibornok, érsek és püspök csak ugy, vagy még jobban szerette a humanizmus hizelgő poetáját, mint az alsó papság. Az egyház mételyes nagyjaitól tehát nem lehetett segitséget várni.

Végre maga a humanismus is hanyatlani kezdett. A mi a renaissance hajnalán elragadta, elbájolta az érdeklődőket, nemsokára unalmas lőn. A sok pedans és hizelgő tudós léha modorával, izetlen polemiáival, gyülöletes veszekedései- és henczegéseivel, nevetséges hiuságával, felszines bölcselkedésével nem elégitette ki a reális gondolkodót.

Gondolkozni tanitották az emberiséget, megismertették egy szebb és okosabb eszme- és érzelemvilággal, de nem tudták kielégiteni az igazság után epedő felebarátaikat.

E szerepre vállalkozott a hitujitás, a reformáczió.

Luther Márton és társa Melanchton Fülöp a keresztyénség és a humanizmus oszlopára állva, hirdették az uj doktrinát, melynek az volt a czélja, hogy megnyugtassa az ember elméjét, kielégitse a hivő kebelét és szerezze meg neki azt a lelki boldogságot, mi nélkül tengeren hányatott hajóhoz hasonlit az élet.

Keresztyének és humanisták akartak lenni egyszerre, egységbe, egyetértésbe kivánták hozni a két ellenkező eszmekört; azért ki kelle küszöbölni az uj egyházból a középkori önmegtagadás borzasztóságait, a szerzetesek szörnyü szabályait, a tömérdek böjtöt, koplalást, bucsujárást, végtelen sok imádságot és vezeklést, ostorozást és éjjelezést, egészségesebb- és természetesebbé tenni az áhitatot, szeretni az istent, imádni a gondviselést, eltelni a vallásos érzéssel a középkori gyötrelmek és sanyargatások nélkül. Kiirtani a mult csodás és vak hitét, mesés legendáját, gyermekes naivságát, babonás szertartásait s elfogadni a humanizmusból mindazt, a mi összefér a keresztyénséggel.

Ezen alapon indult meg a hitujitás. És a hol érettek valának reá az elmék, mindenütt számos követőre talált.

Mig a puszta humanizmus az ő szabadságával nem tudott a jámbor lelkek meggyőződésévé lenni, nem tudta keblöket betölteni; most a keresztyénséggel párosulva megfelelt az idők erkölcsi és értelmi szinvonalának.

És ha nálunk a protestantizmus gyors elterjedését vizsgáljuk, látjuk, hogy nagyon megvolt a szükséges értelmi és erkölcsi szinvonal. Bizonyosan a külső körülmények is előmozdíták: a mohácsi vész, a főpapok elvérzése a csatában, a két király versengése, a török hódoltság, a kath. papság megfogyatkozása és más okok hozzájárulhattak a hitujitás terjesztéséhez. Gyarapodásának igazi oka azonban müveltségünk és jellemünk megfelelő szinvonalában rejlett.

Alig terjedt el Luther Márton wittembergi hittanár és vallásujitó fellépésének híre csakhamar eljutott hazánkba, és városaink, továbbá a Királyföld és a Szepesség német lakosságánál élénk pártolásra talált. Rendezett iskoláik, tekintélyes kereskedelmök, elég virágzó iparuk és fejlett müveltségök szivesen felkarolá az uj tant, melynek teremtője ki tudta zsákmányolni a német nemzeti érzelem sajátságait és kivált a latin faj elleni gyülöletet. A hitujitó mozgalom áttörvén a római katholicitás sánczait, öntudatlanul is meghonositani törekvék a vallás terén a nemzeti partikularizmust és egyesíteni iparkodott a német fajokat. Luther maga legkiválóbb képviselője volt a német nemzeti szellemnek, az ő hatalmas lelkében és rendkivüli erejében, vas akaratában s olykor merész féktelenségében, minden német oly embert látott, kihez feltétlenül lehete ragaszkodni, a ki tisztán és világosan tudta kifejezni az eszméket, melyek jó idő óta, bár homályosan, mindnyájok szivében világítottak. Hazai németeink, bár századok óta éltek távol ős-hazájoktól, és igy simulhattak volna nemzetünk szelleméhez; azonban a középkori önkormányzat, bő kiváltságaik és a magyar nemzet gyöngesége biztositották nemzetiségök épségben maradását. Ugy, hogy mikor Luther lázitó iratai az ő nyers, de erőteljes stilusával közöttük megjelentek, rögtön visszhangra találtak. A szebeni és brassói szászok, a szepesi és bányavárosi németek, a budai és pozsonyi polgárok között többen olvasták és terjesztették e müveket, magában a királyi udvarban, Mária királyné belső szolgái közül Henckel János káplán, Pók János udvarmester és az alamizsnás pártolák az új tanokat; hozzájok szegődtek: Grynaeus Simon, Ortel Eid, budai főiskolai tanárok, sőt maga Mária királyné is olvasta Luther müveit, és a hires ujító, habár engedelem nélkül, neki ajánlotta egyik munkáját. De a magyarok között is hamar terjedt a reformáczió, sőt az uj hit legügyesebb, leglelkesebb apostolai nem németek, hanem magyarok, tősgyökeres magyarok valának. Magyar főurak és tanulók állottak a mozgalom élére. A magyar ifjuság sietett Wittembergbe, hogy személyesen hallja az uj mestereket, hű tanítványokká lettek, a kik nem szakitották meg összeköttetésüket az egyetemi várossal még hazatértük után sem.

És mily lelkes élet támadt! Csodálatos az eszme hatalma! Ha kedvező a talaj, ha érett az elme, rátermett a sziv, magával ragadja az egyes embert, ki erősnek, nem: mindenhatónak képzeli magát és az eszme varázsa alatt igazán csodákat művel. A XVI. század e csodaemberek korszaka, kik, mintha a föld alól bujtak volna elő, roppant számmal termettek. Szegény emberek gyermekei egy ismeretlen vagy félig sejtett ösztöntől üzetve, keresték föl az uj ige mesterét, és rohanva rohantak vissza a hazába, hogy apostolok, esetleg vértanuk legyenek. Szóval és tollal hirdették az igét, irtak eredetit és lefordították az idegen ujitók jobb müveit. De mint a győzők szoktak, rendesen támadólag léptek föl. Támadás, ostromlás volt az ő mindennapi kenyerök. Felhasználták a prózát, kiaknázták a verset. És mivel nem volt az országban nyomda, hiányzott a sajtó, megtanulták a betüszedést, a nyomtatást, s a mit irtak, mindjárt ki is szedték és lenyomatták,

sőt némelyek a vásárra is vitték. Nyomukban uj iskolák és egyházak keletkeztek, de különösen lábrakapott az irodalom, mely azelőtt inkább henye lelkek kedves szórakozása volt, most az eszmei harcz legalkalmasabb közege lőn.

Bodnár Zsigmond arra a hálátlan föladatra vállalkozott, hogy a magyar irodalom történetét uj alapon uj formában irja meg. A magyar tudományos akadémia soknemü elfoglaltsága és különösen az ó-pécrui irodalom rekonstruálására irányitott fáradságos kutatásai mellett, még nem ért rá, hogy a mi irodalmunk történetéröl egy okszerü tudományos és az iskola falain kivül használható munkát megteremtsen. Ezt a munkát megirta Bodnár Zsigmond. Nem elégedett meg Toldi Ferencz adatainak kényelmes akczeptálásával, hanem visszatért a forrásokhoz és megismerkedett a plántával, melynek fejlödéséröl be akar számolni. Tette pedig ezt egy öt kötetes munkában, melyen nem látszik meg a fáradság, melylyel készült, hanem szép, elegans nyelven, világos képekben mutatja be az irodalmi fejlödés egyes fázisait, — úgy, hogy az olvasó élvezettel ismerkedik meg a mi irodalmunknak rég bemohosodott multjával. Minthogy az akadémia nem tartja elég unalmasnak, hogy saját kiadásában megjelenhessék, szerzöje 5—6 ives füzetekben bocsátja közre, melyek egy havi időközökben jelennek meg. Egyes füzet ára 60 kr.

Rudnyánszky Gyula »Uj könyv« czimü verses kötete rövid idö alatt második kiadásban jelent meg. Rudnyánszkyt a közönség több kötetéböl ismeri és a mostani uj gyüjtemény eddigi jó véleményét a tehetséges költöröl nem fogja megváltoztatni. Rudnyánszkinak nincs valami kifejlett praegnans költöi egyénisége, de vannak hangulatai, sok helyütt mélyebb érzése és elbeszélö költeményeiben erösen a romanticizmus felé hajlik. Legkiválóbb elönye verseinek azonban a kerek, simaforma és a nyelvnek könnyü kezelése. A tizenhét ives kötet Robicsek Zsigmondnál jelent meg, ára 1 frt 50 kr.

A király-himnusz pályázata, mint elöre látható volt, ép ugy meddö maradt, mint a néhány év elötti hasonló verseny. A Mübarátok köréhez, mely a pályadijat kitüzte, összesen 179 pályamü érkezett be. A bizottság, mely Beniczkyné Bajza Lenke, Szász Károly, Falk Miksa és Berczik Árpádból állott, a *pályaművek egyikének sem itélte oda a pályadijat*, miért is a pályázatot *ujra* kitüzték. Vörösmarty után, a ki a legszebb király-himnuszt megirta nyolcz sorban: »A legelsö magyar ember a király«, bajos király-himnuszt irni, de tán — fölösleges is.

SZINHÁZ.

A nemzeti szinház igazgatója ismét egész kocsiderék drámát utasitott vissza. A »Bugapesti Hirlap« e drámák czimeit egy keleti mese keretébe foglalja, mely imigy hangzik: *Zelina, a szultán menyasszonya*, a ki maga volt *Az élö Vénusz*, urától *Eltaszitva*, elment egy *Eladóház*-ba, talált egy *Kiadó szobá*-t s ott meghuzódott egy *Hónapos ágy*-ban. *Mikor a férj féltékeny*, elég *A levél*, hogy *szSorsszélyek*-nek dobja martalékul *A, javithatatlan*-t. Különben is *Forradalom*-tól félt *A hóbortos*, mert *Az örült árva* a *Szent Andrásnapi éjszaká*-ra jósolta az *Örök harcz* kitörését ö felsége ellen. Ha kérdik önök, mit jelent ez a homályos történet, ime megmondjuk: Ez az *Uj emberek*, a müzsát *Titkon szeretök*nek *Szerencsedobás*-a a drámairás kugliján; de a babák nem dölnek s ez — *Egy költö tragédiája*.

Hevesi Janka, ki mintegy három évvel ezelött a népszinháznak jóravaló, kedvelt tagja volt, most Krecsányi Ignácz társulatához szerzödött és hétfön »Orfeusz a pokolban« czimü operettben mint Euridike fog ismét a fövárosi közönség elé lépni. A fiatal müvésznö már az operai vizsgálatok alkalmával magára vonta a figyelmet, frissen csengö hangjával és különösen eleven temperamentumával, mely öt egyenesen az operette-re utalta. Azóta nagyobb vidéki városokban aratott osztatlan elismerést és természeti adományai mellett szert tett a szükséges szinpadi rontinera is. Krecsányi elöreláthatólag szerencsés aquisitiót tett és Hevesi Janka is közelebb áll ma Pálmai Ilka hagyatékához, mint valaha. Mert a legegyenesebb ut a népszinház felé, Krecsányi óta, a Krisztinaváros át vezet.

BETŰ-REJTVÉNY.

M | ⚲ ⚲ ⚲ ⚲ / ⚲ ⚲ ⚲ ⚲ / ⚲ ⚲ ⚲ ⚲ / ⚲ ⚲ ⚲ ⚲ | D | AM

HETI POSTA.

Báttaszék. *W. L.-né.* Hogy illik-e férfiunak dal- és tánczestélyen szürke ruhában megjelenni? — Nyáron, szabad, nyilt helyiségben és különösen ha az illető nem tánczol, a szürke kabát nem ütközik épen bele a convenienciába. — Második kérdésére, vajjon »lehet-e egy nő, ki mindenki által elismert naiv nő, egyszersmind szellemes is? Es viszont lehet-e egy művelt s szellemes, olvasottsággal és világlátottsággal biró nő naiv?« csak azt felelhetjük, hogy be kellene csukni minden felsőbb leányiskolát és ki kellene tiltani a lányos házakból minden könyvet, ha a műveltségért cserébe oda kellene adni a nőknek azt a gyönge, him poros kedélyüket, a melyért naivoknak szokták őket mondani. De szerencsére a valódi műveltség és különösen a nőnek vele született szellemessége épenséggel nem áll ellentétben a kedély derültségével és a nőies lágysággal. Avagy más szempontból fogja ön fel a naivitást?

Székes-Fehérvár. *R. G. Gizella.* Lucius nagyon köszöni Nagysád szives érdeklődését és őszintén sajnálja, hogy viszonzásul mind a két kérését kénytelen megtagadni A nevét nem mondhatja meg önnek, mert ez ellenkeznék nemcsak szerénységével, de még az okokkal is, a melyekért czikkét alá nem irta De meg csak nem is imádkozhatik a lelke üdvösségéért, mert az orvosságot, melyet olyan jónak talál,ő maga nem veszi be.

Berti. A régi történet, mely mindig uj marad, megérkezett hozzánk, a régi történeteknek külön védszentjük van, a ki őket elkallódni nem engedi. De van külön fatumok is, az hogy érdekes uj vonások nélkül a papirkosárba kivánkoznak. Ez a fatum érte utól az ön románczát is.

Falusi. Ön verseit következőképen jellemzi: Ruhánk egyszerü, tiszta gyolcs, ködmenünk sem uj, mezitláb járunk, nem ismerjük a keményitett gallért, czilindert, frakkot, lakkot stb. Az önbirálat tökéletesen talál s mi még avval toldjuk meg, hogy: sem a rímet, sem a mérséket, sem a költői gondolatot. A »Kikeletkor« czimüben azonban van néhány sor, a melyért méltán kezet csókolhat parlagi múzsájának, aki sugalmazta.

»Hallom zümmögését, jókedvü döngését,
Fabontó bogárnak perczegő verését...«

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**
Főmunkatárs: **JUSTH ZSIGMOND.**

Selyem-Grenadines fekete és szines (mint- egy 28-féle faj és 200 különböző szin) — közvetlen magánegyéneknek — közvetitők kizárásával: 95 krtól egész 9 forint 25 krig méterenkint vitel- és vámmentesen. — Minták posta fordultával **HENNEBERG G.-féle** selyemkelme-gyári-raktár **Zürichben** (Svájcz). Csász. és kir. udv. szállitó.

Az adriai biztositó társulat. Az 1890. évre vonatkozó igazgatósági jelentésben, mely a május hó 21-én tartott közgyülés elébe terjesztetett — a társulat fönnállása óta az 52-dik — következő jelentékenyebb adatok foglaltatnak: I. Életbiztositás. Az emlitett évben elfogadott biztositások 10.263,303 forint tőke és 14,419 forint járadékösszegre rugnak. Az év végével a biztositási állomány kerek 58 millió forint tőkét és 142,097 forint járadékot tett. Halál és életeset-biztositások után 1890. évben 963,487 frt fizettetett ki. Azonkivül fü ggő károk részére 177,776 frt helyeztetett tartalékba. A dijtartalék tesz kerek $11^{3}/_{4}$ millió forintot, a növekedés saját számlára tesz 973,392 forintot. — II. Elemi (tüz-, szállitmány- és jég-) biztositások. Ezen ág dijbevételei 7.919,785 frtra rugnak. A viszbiztositások 2.924,027 frtot igényeltek, a károk pedig a viszbiztositási részletek levonása után 3.764,153 forintot. Ezenkivül 290751 frt függőben levő károk fedezésére tartalékba helyeztetett. A dijtartalék 1.646,504 frttal, a több évi biztositások tárczája pedig kerek 20 és fél millió forintra rug. Az elemi biztositási ágak mindegyike többé-kevésbé veszteséggel járt. Az élet-biztositási ág nyeresége és a kamatfelesleg azonban mégis lehetségessé teszi, hogy részvényenkint 50 frt osztalék fizettessék ki. A tartalékok növekedése 1.082,420 frtot tesz, azok 1890. deczember végével kerek $14^{1}/_{2}$ millió frtra emelkedtek. Ezen közgyülésben az elhalt német főkonzul, báró Lutteroth Ármin ur helyébe a cs. kir. tengeri hatóság elnöke, dr. Alberi Glanstetten Ágost báró, igazgatósági taggá választatott, továbbá ujból megválasztattak báró Reinelt Károly szintén igazgatósági taggá és Affenduli György ur számvizsgálóvá.

ÉPPEN MOST JELENT MEG:

KENNAN GYÖRGY: SZIBÉRIA.

A CENTURI MAGAZINBAN megjelent közlemények nyomán forditotta
ZEMPLÉNI P. GYULA.

8-adrét 22 ivnyi tartalommal. Bolti ára 1 forint 20 krajczár.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN,
valamint a kiadónál DEUBLER JÓZSEF könyvkereskedésében
BÉCSBEN, II. PRÁTER-UTCZA 9.

Budapest, 1891. Nyomatott az „Athenaeum" irodalmi és nyomdai r. társulat betüivel.